

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om export av försvarsmateriel samt till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att en ny lag om export av försvarsmateriel ska stiftas. Samtidigt ska den nuvarande lagen om export och transitering av försvarsmateriel upphävas. Dessutom föreslås det i propositionen att strafflagen, skjutvapenlagen, lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning, lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor samt lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring ska ändras. Genom propositionen genomförs Europeiska unionens direktiv om gemenskapsinterna försvarsmaterielöverföringar. Tillståndsplikten ska kvarstå i fråga om export av försvarsmateriel. De förfaranden som gäller överföring av försvarsmateriel inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska förenklas och harmoniseras.

Dessutom ska lagens uppbyggnad ändras och lagen utformas så att den bättre motsvarar också de krav som grundlagen ställer.

Export, transitering och förmedling av försvarsmateriel ska vara tillåtet endast med ett tillstånd som beviljats för detta. Beslutet om tillstånd ska beroende på ärendets art fattas antingen vid statsrådets allmänna sammanträde eller vid försvarsministeriet. När exporten förutsätter det ska försvarsministeriet tillsammans med utrikesministeriet särskilt reda ut att det inte finns något utrikes- eller säkerhetspolitiskt hinder för att bevilja ett tillstånd. Tillstånd att förmedla försvarsmateriel ska avgöras vid försvarsministeriet. På överföring av försvarsmateriel till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska ett förenklat förfarande tillämpas. Tillstånd för överföring ska avgöras vid försvarsministeriet.

Strafflagen ska ändras så att i den straffbestämmelse som gäller exportbrott som avser försvarsmateriel också ska nämnas överföring av försvarsmateriel. Dessutom ska ändringar göras i hänvisningsbestämmelserna i strafflagen och i de övriga lagarna.

Lagarna avses träda i kraft den 30 juni 2012.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.2 Internationella fördrag och förbindelser som gäller exportkontroll	9
2.3 Exportmängden	11
2.4 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	11
2.5 Bedömning av nuläget	19
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	21
3.1 Målsättning.....	21
3.2 Alternativ	21
3.3 De viktigaste förslagen.....	22
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	22
4.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	23
4.3 Konsekvenser för företagen	24
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	24
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	24
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	25
DETALJMOTIVERING	27
1 LAGFÖRSLAG	27
1.1 Lagen om export av försvarsmateriel.....	27
1 kap. Allmänna bestämmelser	27
2 kap. Tillståndsplikt	29
3 kap. Förutsättningar för beviljande och återkallande av tillstånd	30
4 kap. Förfarandet i tillståndsärenden	35
5 kap. Certifikat	39
6 kap. Registrering	41
7 kap. Särskilda bestämmelser	42
8 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelse	43
1.2 Strafflagen.....	44
34 a kap. Om terroristbrott	44
46 kap. Brott som har samband med införsel och utförsel	44
1.3 Skjutvapenlagen.....	45
1.4 Lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	45
1.5 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.....	45
1.6 Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstörelse	45
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	45
3 IKRAFTTRÄDANDE	45
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	45
LAGFÖRSLAG	48
Lag om export av försvarsmateriel.....	48
Lag om ändring av strafflagen.....	56
Lag om ändring av 41 § i skjutvapenlagen.....	58

Lag om ändring av 4 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	59
Lag om ändring av 77 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	60
Lag om ändring av 2 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring	61
PARALLELTEXT	62
Lag om ändring av strafflagen.....	62
Lag om ändring av 41 § i skjutvapenlagen.....	64
Lag om ändring av 4 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning	65
Lag om ändring av 77 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	66
Lag om ändring av 2 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring	67

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Om övervakning av utförsel av försvarsmateriel föreskrevs första gången år 1938. Då stiftades en lag om utförsel från landet av krigsförnödenheter (318/1938), vars främsta uppgift var att trygga försörjningsberedskapen och stöda det nationella försvarets resurser. Den första totalrevideringen gjordes år 1989 genom regeringens proposition med förslag till lag om export och transitering av försvarsmateriel (197/1989), varvid den nuvarande lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990), nedan exportlagen, stiftades. Syftet med revideringen var att få lagen att svara mot den samhälleliga och internationella utvecklingen. Genom exportlagen stiftades mera detaljerade bestämmelser än tidigare om principerna och tillståndsförfarandena för export av försvarsmateriel och utöver exporten ställdes också transitering och överlåtelse av tillverkningsrätt till utlandet under övervakning. Genom revideringen understöddes också försvarsindustrins utvecklingsförutsättningar som var beroende av export.

I exportlagen gjordes ändringar, som den internationella utvecklingen förutsatte, åren 1994 och 2002. År 1994 ändrades bestämmelserna om export och transitering av försvarsmateriel så att de motsvarade de internationella exportövervakningsarrangemang som förpliktade Finland och så att de blev jämförbara med motsvarande praxis i andra västeuropeiska länder. År 2002 inbegreps förmedlingen av försvarsmateriel i den övervakning som Förenta Nationernas (FN) generalförsamling godkände den 8 juni 2001 genom tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition till konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och det av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) den 24 november 2000 godkända OSSE-dokumentet om handeldvapen och lätta vapen (handeldvapendokumentet).

Europeiska unionens (EU) och framför allt Europeiska kommissionens roll håller på att förstärkas inom försvarsområdet. Genom propositionen införs Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen (Europeiska unionens officiella tidning L 146, 10.6.2009, s. 1-36). Detta rådets direktiv om Europeiska unionens interna försvarsmaterielöverföringar är en del av Europeiska kommissionens s.k. försvarssektorpaket, i vilket ingår de första unionsbestämmelserna inom försvarssektorn. Det andra direktivet i försvarssektorpaketet gäller försvars- och säkerhetsupphandling (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG om försvars- och säkerhetsrelaterad upphandling, Europeiska unionens officiella tidning, L 216, 21.8.2009, s. 76-136) och det direktivet införs genom en separat regeringsproposition.

EU:s uppförandekod om vapenexport (EU Code of Conduct on Arms Export) godkändes år 2008 som gemensam ståndpunkt. Den gemensamma ståndpunkten ska beaktas vid prövningen av tillstånd till försvarsmateriel-export i alla medlemsstater i Europeiska unionen. Således betonas i och med den gemensamma ståndpunkten starkare än tidigare harmoniseringen av europeisk praxis i fråga om exporttillstånd.

Det regelverk som gäller exportövervakning har efter flera delreformer blivit en komplicerad helhet bestående av en lag och flera författningar på lägre nivå, vilket är arbetsdrygt för den som ska tillämpa lagen. Efter totalrevideringen av exportlagen år 1991 har en totalrevidering av den finska grundlagen gjorts, och i och med den har behovet att föreskriva om de åligganden som gäller individens rättigheter och skyldigheter i lag framhävts mera än tidigare i grundlagsutskottets utlåtandepraxis. Uppbyggnaden av den lagstiftning som gäller exportövervakningen av försvarsmateriel måste fås att motsvara de krav som grundlagen ställer. Förnyandet av lagstiftningens uppbyggnad förbättrar också rättsskyddet för en enskild tillståndssökande.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Exportlagen innehåller bestämmelser om export, transitering och förmedling av materiel som definieras som försvarsmateriel. Enligt 2 och 2a § i exportlagen är export, transitering och förmedling av försvarsmateriel tillåten endast med ett tillstånd som beviljas av statsrådet eller försvarsministeriet. Utöver försvarsmateriel övervakas också överföring och överlåtelse till tredje land av kunnande och tillverkningsrätt, i synnerhet maskiner och anordningar som är avsedda för tillverkning av försvarsmateriel samt programvara som hänför sig till tillverkning eller användning av försvarsmateriel. Import av försvarsmateriel är inte beroende av tillstånd enligt den nuvarande exportlagen. Import av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler är beroende av tillstånd i enlighet med skjutvapenlagen (1/1998). Vidare föreskrivs om import av explosiva varor i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) och om import av kemikalier i kemikalielagen (744/1989).

Om indelningen av försvarsmateriel i produktklasser för behandlingen av tillståndsärenden föreskrivs i förordningen om export och transitering av försvarsmateriel (108/1997). Försvarsmateriel grupperas i fyra produktklasser. I försvarsministeriets beslut (192/1997) föreskrivs närmare vilka förnödenheter som betraktas som försvarsmateriel samt som teknologi och kunnande som anknyter till dem. Försvarsministeriets beslut justeras i enlighet med Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. Europeiska unionens militära förteckning uppdateras en gång i året utgående från den förteckning Munition List som det internationella exportövervakningssystemet Wassenaar-arrangemanget sammanställer. Förteckningen har senast uppdaterats den 15 februari 2010 (Europeiska unionens officiella tidning C 69, 18.3.2010, s. 19—51). I den militära förteckningen har produkterna delats in i 22 olika

produktklasser. Till sitt sakinnehåll motsvarar de Finlands nuvarande fyra produktgrupper, vilket innebär att produktklasserna i den militära förteckningen också i Finland i praktiken har beaktats som sådana produkter som tillstånden täcker.

I 2 § 2 mom. i lagen föreskrivs om fördelningen av behörigheten i tillståndsärenden mellan statsrådet och försvarsministeriet. Statsrådets allmänna sammanträde beviljar tillstånd för materiel och lavetter som är avsedda för egentligt stridsbruk och orsakar förstörelse eller när exporten annars är av utrikes- och säkerhetspolitisk betydelse. Ifall dylik export är liten till sitt ekonomiska värde eller med exporten inte sammanhänger överföring till utlandet av äganderätten till försvarsmaterielen eller den bestämmanderätt som gäller försvarsmaterielen, behöver en tillståndsansökan inte tas upp till behandling vid statsrådets allmänna sammanträde. Vad som avses med export som är liten till sitt ekonomiska värde definieras i ett beslut av försvarsministeriet. Enligt gällande beslut anses export som understiger 1 miljon euro som export som är liten till sitt värde. Det är försvarsministeriets skyldighet att avgöra, om en viss materiel är sådan att för den behövs export- eller förmedlingstillstånd.

Genom en ändring av lagen år 2002 föreskrevs att förmedlingen av försvarsmateriel ska övervakas. Genom ändringen fick man den finska lagstiftningen om export av försvarsmateriel att motsvara de rekommendationer som getts i tilläggsprotokollet (nedan skjutvapenprotokollet) till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FördrS 20/2004), i OSSEs dokument om handeldvapen och lätta vapen (OSCE Document on Small Arms and Light Weapons, FSC.DOC/1/00), i EU:s arbetsgrupp för export av konventionella vapen (COARM) och i Wassenaar-arrangemanget. Förmedling av försvarsmateriel mellan tredjeländer på finskt territorium är enligt 2 a § i exportlagen tillåten endast med för ändamålet beviljat förmedlingstillstånd. Förmedling av försvarsmateriel utanför finskt territorium är tillåten endast för finska medborgare, finska sammanslutningar eller utlänningar som enligt lagen om hemkommun är stadigvaran-

de bosatta i Finland. Tillstånd beviljas av försvarsministeriet på ansökan.

I 3 § i exportlagen föreskrivs att exporttillstånd eller förmedlingstillstånd inte beviljas, om tillståndet skulle äventyra Finlands säkerhet eller strida mot Finlands utrikespolitiska linje. Statsrådet har i enlighet med 3 § 2 mom. i lagen meddelat ett beslut om allmänna riktlinjer för export, transitering och förmedling av försvarsmateriel (1000/2002). Riktlinjerna fungerar i praktiken som ett centralt regleringsinstrument för den politik som gäller export av försvarsmateriel. De kompletterar och preciserar de internationella fördrag och förbindelser som binder Finland i fråga om export av försvarsmateriel. I riktlinjerna ingår bilagor som har godkänts genom ett beslut av utrikesministeriet (nr 124/2011 i utrikesministeriets föreskriftssamling). I bilagorna ingår en förteckning på FN:s och EU:s gällande vapenexportförbud samt de internationella fördrag som ska beaktas när avgörande om ett tillstånd fattas. I bilagorna har också införts Europeiska unionens råds gemensamma ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel och OSSEs principer som styr överföringar från landet av konventionell vapenutrustning. Utrikesministeriet sörjer för att bilagorna till riktlinjerna uppdateras.

Ansökan om och återkallande av tillstånd

Tillstånd till export, transitering eller förmedling ska enligt 4 § i exportlagen sökas skriftligen på en blankett för vilken försvarsministeriet har fastställt formuläret. Beslut om huruvida tillstånd ska beviljas fattas från fall till fall. Försvarsministeriet kan av sökanden dessutom begära sådan tilläggsutredning som behövs för behandlingen av tillståndsansökan. Försvarsministeriet är skyldigt att inhämta en särskild utredning från utrikesministeriet om att något utrikes- och säkerhetspolitiskt hinder för beviljande av tillstånd inte föreligger. Den som beviljar tillstånd kan ålägga den som ansöker om tillstånd att lämna en redogörelse för vem som är den slutliga användaren av varan (slutanvändarintyg) eller ett intyg över att varan ska användas i användarens egen produktion, om

den vara som ska exporteras är avsedd att användas som komponent i en annan produkt. Genom slutanvändarintyget försäkrar man sig om slutanvändningen samt om att varan stannar på den slutliga destination som har meddelats.

Närmare bestämmelser om hur tillståndsansökan ska göras och behandlas samt om andra praktiska åtgärder med anknytning till denna sak finns i förordningen om export och transitering av försvarsmateriel. Enligt 6 § i förordningen ska i en ansökan om tillstånd ingå en utredning om materielen och dess mängd samt dess värde, angivet i euro, de destinationsländer för exporten eller förmedlingen som sökanden känner till, tiden för vilken export- eller förmedlingstillståndet ska gälla, och köparen samt annan utredning som försvarsministeriet vid behov förutsätter. Enligt 5 § i förordningen ska försvarsministeriet på begäran ge utlåtande om huruvida en produkt som är avsedd för export eller förmedling ska betraktas som sådan försvarsmateriel som avses i lagen. Vidare ska försvarsministeriet på begäran ge ett förhandsutlåtande om huruvida den planerade exporten eller förmedlingen är godtagbar i utrikes- och säkerhetspolitiskt hänseende. Begäran om förhandsutlåtande får göras i fri form. I punkt 4 i riktlinjerna föreskrivs om syftet med förhandsutlåtandet och om att det ska beaktas då det slutliga tillståndsbeslutet fattas jämsides med övriga faktorer som inverkar på helhetsbedömningen.

I exportlagen föreskrivs dessutom om statsrådets och försvarsministeriets rätt att återkalla ett beviljat tillstånd, om straffpåföljder som gäller export utan tillstånd samt om den skyldighet att övervaka export och transitering av försvarsmateriel som föreskrivs för tullverket. I punkt 6.3 i statsrådets allmänna riktlinjer om export och transitering av försvarsmateriel meddelas närmare bestämmelser om de situationer som leder till tillstånd återkallas. Enligt 10 § i exportlagen föreskrivs i skjutvapenlagen (1/1998) om export av sådana skjutvapen och skjutförnödenheter som inte ska anses som försvarsmateriel.

Tillståndsprövning och tillståndsavgörande

Tillståndsprövning innebär alltid en helhetsprövning från fall till fall. Enligt statsrådets riktlinjer beaktas vid helhetsprövningen av en tillståndsansökan utrikes- och säkerhetspolitiska synpunkter, situationen i mottagarlandet, framför allt en bedömning som särskilt gäller människorättssituationen inklusive hur andra stater förhåller sig till mottagarlandet, egenskaperna, syftet och den militära betydelsen av den försvarsmateriel som ska exporteras samt betydelsen av den försvarsmateriel som ska exporteras för det finska försvarets materielberedskap och utvecklandet av den inhemska industrin i branschen. Om produkterna till sina egenskaper eller sin betydelse inte eller de med stor sannolikhet inte används för att kränka mänskliga rättigheter, för en väpnad attack eller något annat icke-godtagbart syfte i mottagarlandet eller utanför det, kan tillstånd beviljas, om övriga faktorer i helhetsprövningen talar för det.

Utöver de begränsningar som ingår i internationella fördrag, såsom konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (FördrS 19/1997) och konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande (FördrS 15/1975) utgör ett ovillkorligt hinder för export, transitering och förmedling av försvarsmateriel de ekonomiska sanktioner och vapenembargo som Förenta nationernas (FN) säkerhetsråd har förordnat, Europeiska unionens (EU) vapenembargo eller andra multilateralt överenskomna exportbegränsningar, t.ex. OSSEs principer. I tillståndsavgörandet beaktas EU:s kriterier för vapenexport, OSSEs principer som styr överföringar från landet av konventionell vapenutrustning, övriga motsvarande principer som godkänts internationellt samt de av multilaterala exportövervakningsarrangemang godkända riktlinjer där Finland är en part och vilka gäller försvarsmateriel.

De länder där det inte föreligger några utrikes- och säkerhetspolitiska hinder räknas upp i bilaga 3.3.1 till riktlinjerna. Till dessa länder hör Europeiska unionens medlemsstater samt Norge, Schweiz, Island, Förenta staterna, Kanada, Australien, Nya Zeeland och Ja-

pan. Något hinder föreligger inte heller, om produkterna är avsedda att användas i fredsbevarande verksamhet eller krishantering på åtgärd av FN och OSSE eller med fullmakt av dem.

Enligt punkt 6 i riktlinjerna är utgångspunkten den att tillstånd till export eller förmedling av försvarsmateriel beviljas och exporten eller förmedlingen förordas i förhandsutlåtandet då det gäller sådan export eller förmedling av försvarsmateriel som avses i lagen och riktlinjerna, som är utrikes- och säkerhetspolitiskt godtagbar och som är underställd vederbörlig kontroll, om inget hinder för beviljandet eller förordandet kan påvisas. Att tillstånd beviljas är också utgångspunkten i det fall att en leverans till sin art motsvarar en tidigare exportleverans, är en tilläggsleverans eller på annat sätt anknyter till den. Detsamma gäller reservdelar eller kompletterande leveranser till leveranser av försvarsmateriel för vilka tidigare beviljats exporttillstånd. I problematiska fall är det grundläggande förhållningssättet att man avhåller sig från att bevilja tillstånd.

Ärenden som gäller tillståndsansökningar och begäran om förhandsutlåtande i fråga om andra länder än dem för vilka inga hinder föreligger samt definieringen av försvarsmateriel behandlas i enlighet med 1 § 4.2 punkten i riktlinjerna i en exportarbetsgrupp som tillsätts av försvarsministeriet och i vilken ingår representanter för försvars-, utrikes- och inrikesministeriet samt huvudstaben, Skyddspolis och Tullstyrelsen. För utredningen av utrikes- och säkerhetspolitiska synpunkter svarar utrikesministeriet.

Export av komponenter

Punkt 5 i riktlinjerna gäller export av komponenter. Intygsförfarandet som gäller slutanvändningen graderas enligt hur stor och hur dominerande den finländska andelen och identiteten är i den slutliga produkten. Skallans ändpunkter utgörs av en självständig produkt som i sin helhet är framställd i Finland och ett fristående, osjälvständigt delsystem eller enskilda komponenter som används vid monteringen av den slutliga produkten i mottagarlandet. En eventuell vidareexport av delsystem eller komponenter som

anges i punkt 5.1 och i fråga om vilka intyg erhållits om att de ska användas i egen produktion i mottagarlandet är underställd exportövervakningen i landet i fråga. Då beaktas i tillståndsprövningen den exportpolitik som mottagarlandet bedriver samt komponentens betydelse i förhållande till den färdiga produkt som komponenten utgör en del av.

Övervakning av skjutvapen

Från försvarsministeriets behörighet i tillståndsärenden har avskilts skjutvapen, vapendelar, patroner och övervakningen av importen av särskilt farliga projektiler, vilka i stället hör till inrikesministeriets förvaltningsområdes behörighet. I 41 § i skjutvapenlagen föreskrivs att vid överföring, utförsel och transitering av sådana skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som ska betraktas som försvarsmateriel ska lagen om export och transitering av försvarsmateriel och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den dock iakttas.

Enligt skjutvapenlagen är införsel och tillverkning av samt handel med skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler beroende av tillstånd. Enligt 20 § (508/2009) i skjutvapenlagen meddelas och återkallas tillstånd att idka näring i vapenbranschen (näringsstillstånd i vapenbranschen) av Polisstyrelsen. Enligt 36 § i lagen meddelas och återkallas tillstånd att i kommersiellt syfte från Finland föra ut (kommersiellt utförseltillstånd) och att i kommersiellt syfte transitera (kommersiellt transiteringstillstånd) skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler av Polisstyrelsen. Till utgången av år 2009 var inrikesministeriet tillståndsmyndighet.

Enligt 17 § 1 punkten i skjutvapenlagen gäller lagen inte av staten bedriven överföring till eller från Finland, införsel, utförsel och förvärv eller för statens ändamål företagen överlåtelse av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler. Enligt 5 punkten i paragrafen gäller lagen inte heller transport och förvaring av dessa produkter och enligt 7 punkten inte heller reparation och modifiering av dem i statens inrättningar. I 10 punkten (601/2001) i be-

stämmelsen omfattar lagens tillämpningsområde inte heller överföring till eller från Finland, införsel, utförsel, tillverkning, reparation, modifiering och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som hör till en främmande stats väpnade styrkor, då verksamheten baserar sig på avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (FördrS 65/1997) eller på något annat internationellt fredsbevarande uppdrag eller om tillstånd för verksamheten har beviljats med stöd av territorialövervakningslagen.

Övervakning av produkter med dubbel användning

I 2 § (821/2000) i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) avses med produkter med dubbel användning produkter, teknologi, tjänster och andra nyttigheter som vid sidan av sin normala civila användning eller tillämpning kan användas i syfte att utveckla eller tillverka massförstörelsevapen eller robotsystem för framförande av sådana till ett mål eller i syfte att främja den allmänna militära potentialen.

Genom en ändring som trädde i kraft vid ingången av april 2011 (226/2011) ändrades lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning så att i den beaktas Europeiska unionens råds förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden från år 2009. Vidare ändrades systemet för kontroll av export av produkter med dubbel användning på det sätt som den förnyade unionslagstiftningen förutsatte så att systemet utöver export av produkter med dubbla användningsområden också täcker förmedling och transitering av sådana produkter. I lagen togs också in en bestämmelse som gäller hanteringen av gods som omhändertagits av tullen efter att transiteringen har avslagits.

Enligt 3 § i lagen är export av sådana produkter med dubbel användning som med stöd av rådets förordning eller denna lag omfattas av kontroll tillåten endast med tillstånd av Europeiska unionen eller utrikesministeriet.

Med stöd av 8 § i lagen övervakas export, förmedling, transitering och överföring av produkter med dubbel användning av tullverket.

I lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning ingår en s.k. ”catch-all”-bestämmelse. I enlighet med 4 § i lagen kräver också en produkt som inte ingår i produktförteckningen enligt lagen tillstånd, om exportören, förmedlaren, transiteraren eller överföraren har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkten är eller kan vara helt eller delvis avsedd för användning i samband med utvecklande, produktion, hantering, användning, underhåll, lagring, detektion, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller för utvecklande, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära sådana vapen, när de omfattas av icke-spridningsarrangemang.

2.2 Internationella fördrag och förbindelser som gäller exportkontroll

Genom förordningar som har meddelats med stöd av lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967) har i Finland satts i kraft de ekonomiska sanktioner och vapenembargon som FN:s säkerhetsråd har fastställt genom en bindande resolution. De resolutioner om sanktioner som har godkänts i FN:s säkerhetsråd är direkt bindande för alla länder som är medlemmar i FN och medlemsländerna ska omedelbart verkställa dem. Inom EU godkänns beslut som gäller sanktioner som EU-rådets gemensamma ståndpunkter och rådets förordningar. Rådets förordningar är till alla delar förpliktande och de tillämpas som sådana i alla medlemsländer i EU. Största delen av EU:s rättsakter om sanktioner gäller införande av de sanktioner som FN:s säkerhetsråd har ställt. Dessutom har EU ställt egna sanktioner som inte direkt grundar sig på FN:s sanktioner.

Finland deltar i EU:s arbetsgrupp för export av konventionella vapen (COARM), vars syfte är att harmonisera och samordna medlemsstaternas vapenexportpolitik. Det mest betydande resultatet av COARM:s arbe-

te är EU:s uppförandekod för vapenexport (EU Code of Conduct on Arms Export). Rådet godkände koden den 8 juni 1999 som en rådsdeklaration. Denna uppförandekod har varit ett centralt styrinstrument i Finlands tillståndsprövning. Den av rådet den 8 december 2008 antagna gemensamma ståndpunkten 2008/944/GUSP om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel har ersatt uppförandekoden. Tillståndskriterier som stämmer överens med den gemensamma ståndpunkten ingår i bilagor till de riktlinjer som statsrådet har meddelat.

Tillsynen över förmedlingen av försvarsmateriel baserar sig på den av FN:s generalförsamling år 2001 godkända konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition (skjutvapenprotokollet) och på Organisationens för säkerhet och samarbete i Europa OSSE-dokument om handeldvapen och lätta vapen (handeldvapendokumentet).

I dessa dokument ges konventionsstaterna rekommendationer för övervägning av om vapenförmedling borde tas in i den nationella lagstiftningen. FN:s skjutvapenprotokoll baserar sig på FN:s generalförsamlings resolution 55/215 från år 2001 och är juridiskt bindande för Finland. Skjutvapenprotokollet har satts i kraft nationellt genom en lag om sätande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i tilläggsprotokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar, komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (128/2011). Lagen trädde i kraft den 16 juni 2011.

Genom en lag om ändring av skjutvapenlagen (124/2011), som trädde i kraft den 13 juni 2011, ändras bl.a. vapentillståndsförfarandena samt sätten att märka vapen. Också i COARM-arbetsgruppen har det år 2002 inbegripits gemensamt godkända slutsatser om förmedling i den gemensamma årsrapport som utarbetats på basis av EU:s uppförandekod för vapenexport. Enligt dem avses med vapenförmedling verksamhet där enskilda eller företag är verksamma som representanter

eller förmedlare vid förhandlingar om eller organiserandet av sådana åtgärder som gäller överföring av vapen eller försvarsmateriel mellan två tredjeländer.

Fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen (FördrS 11/1970), som trädde i kraft år 1970, är förpliktande för Finland. De i fördraget erkända kärnvapenländerna, dvs. Förenta staterna, Ryssland, Frankrike, Kina och Storbritannien, har förbundit sig att inte överlåta kärnvapen eller andra sprängämnen till kärnvapenfria länder eller bistå dessa vid anskaffning av sådana. De kärnvapenfria länder som är parter i fördraget har igen lovat att de inte tar emot eller på annat sätt skaffar sig kärnvapen eller andra sprängämnen.

I fråga om export av försvarsmateriel gäller också konventionen om förbud mot biologiska vapen (FördrS 14–15/1975) samt konventionen om förbud mot kemiska vapen (FördrS 19/1997).

Konventionen om förbud mot biologiska vapen förbjuder användning, utveckling, framställning och lagring av biologiska vapen och anordningar för spridning av dem. I konventionen om förbud mot biologiska vapen ingår inte någon verkställighetsorganisation eller några verifieringsförfaranden som binder konventionsparterna för övervakning av att konventionen följs. Förhandlingar som siktade till ett juridiskt bindande verifierings-system gällande ett övervakningsprotokoll som skulle fogas till konventionen strandade år 2001. Inom ramen för konventionen har det emellertid överenskommit att konventionsparterna årligen skickar ett meddelande som gäller s.k. förtroende ökande åtgärder. Konventionen har satts i kraft genom en förordning (15/1975).

Konventionen om förbud mot kemiska vapen förbjuder utveckling, produktion, innehav, användning och överlåtelse av kemiska vapen samt siktar till att förstöra dem överallt i världen. Konventionen har satts i kraft genom en lag (346/1997). Bestämmelser om sättande i kraft och exaktare verkställighet av konventionen har också meddelats genom en förordning (348/1997). Enligt 2 § i lagen svarar utrikesministeriet för den exportkontroll som konventionen förutsätter. För de uppgifter som hör till tillämpningsområdet för lagen om export och transitering av försvarsmateriel

el svarar dock försvarsministeriet. Produktion, anskaffning, förvaring och användning av de kemikalier och utgångsämnen som ingår i förteckning 1 i konventionsbilagan om kemikalier är tillåten i Finland endast med tillstånd av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet, om den totala mängden kemikalier som ingår i förteckning 1 per verksamhetsutövare och inrättning är mera än 100 gram per år. Import och leverans till finskt territorium av de kemikalier och utgångsämnen som nämns i förteckning 1 är oberoende av mängd tillåten endast med tillstånd av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet.

Det reviderade protokollet om förbud mot eller restriktioner i användningen av minor, försåt och andra anordningar (protokoll II sådant det lyder ändrat den 3 maj 1996, FördrS 91/1998) och (IV) tilläggsprotokollet om synförstörende laservapen till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (FördrS 52/1998) är också internationella avtal som binder Finland och som ska beaktas vid övervakningen av exporten av försvarsmateriel.

År 2003 inleddes projektet Proliferation Security Initiative (PSI) som är ett flexibelt arrangemang som koncentrerar sig på att förhindra spridningen av massförstörelsevapen, inte en formell organisation och därmed inte juridiskt förpliktande. Genom projektet eftersträvas ett utökat internationellt samarbete för att stoppa och undersöka fartyg som misstänks för smuggling till lands, på havet och i luften. Inom ramen för initiativet ordnas internationella övningar.

Finland binds också av FN:s säkerhetsråds resolution 1540 från år 2004. Den förutsätter att medlemsstaterna avhåller sig från att erbjuda något som helst stöd till aktörer som är oavhängiga av stater och som strävar efter att skaffa sig massförstörelsevapen. Resolutionen ålägger staterna att utveckla sin strafflagstiftning samt att öka det internationella samarbetet för att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Medlemsländerna måste ta i bruk en effektiv övervakning av exporten och transiteringen av kärnvapen, kemiska

vapen, biologiska vapen, system för framförande av dessa till mål samt av material som anknyter till dem.

I enlighet med statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2009 tillträder Finland Ottawakonventionen om förbud mot antipersonella minor (konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppmenor) samt om deras förstöring) år 2012. Konventionen förbjuder utvecklande, produktion, anskaffning, förvaring, innehav samt överföring direkt eller indirekt av antipersonella minor. En regeringsproposition som gäller tillträde till konventionen bereds som bäst i en arbetsgrupp som leds av utrikesministeriet. Propositionen behandlas just nu i riksdagen.

2.3 Exportmängden

Det totala värdet av den finska försvarsmaterielexporten år 2010 var 58,8 miljoner euro. Av exporten gick 58,6 procent till Europeiska unionens medlemsstater och 76,7 procent till europeiskt område. Mellan åren 2002 och 2009 har 65—95 procent av exporten årligen gått till Europa. Största delen av den finska exporten av försvarsmateriel under åren 2002 till 2010 har utgjorts av fordon, skyddsutrustning och skjutförmödenheter.

I eurobelopp har värdet av exporten av försvarsmateriel åren 2002 till 2010 varierat mellan 54 och 103,1 miljoner euro. När exporten i eurobelopp granskas bör man beakta att enskilda stora exportprojekt i betydande grad påverkar värdet i eurobelopp av exporten under hela året. Finlands andel av exporten av försvarsmateriel inom Europeiska unionens område var 0,7 procent år 2007, 1 procent år 2008 och 0,8 procent år 2009. År 2008 beviljades 240 tillstånd till permanent export och år 2009 sjönk antalet till 216. Dessutom beviljas årligen cirka 100 tillstånd till tillfällig export. År 2010 beviljades 237 permanenta tillstånd. Värdet av de beviljade tillstånden uppgick till totalt 61,2 miljoner euro. Efter år 2005 har de exportansökningar som gäller Europeiska unionens medlemsstater utgjort 55—66 procent av alla ansökningar.

2.4 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Allmänt

Nedan granskas exportkontrollsystemen för försvarsmateriel i vissa medlemsstater i Europeiska unionen. Ifall också importen av försvarsmateriel övervakas i ett land, granskas praxis även i fråga om detta. Som föremål för granskningen har utöver Norden (exklusive Island) också tagits Estland och Tyskland. I beskrivningarna koncentrerar man sig på att beskriva praxis enligt den lag som reglerar exportövervakningen.

Exportövervakningens allmänna principer och exportkriterier är mycket likartade mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen, eftersom de baserar sig på en gemensam ståndpunkt som reglerar Europeiska unionens export av försvarsmateriel. Till följd av detta är det inte ändamålsenligt att presentera dem särskilt i samband med varje land. Till de allmänna principerna hör t.ex. att respektera de mänskliga rättigheterna, att avhålla sig från att godkänna export till konfliktområden samt att garantera säkerheten i det egna landet. Ett ovillkorligt hinder för export utgör de vapenembargon eller andra sanktioner som har ställts av FN, OSSE eller EU.

Produkttäckningarna är framför allt för Europeiska unionens medlemsstaters del synnerligen enhetliga, eftersom medlemsstaterna följer Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. I fråga om de produkter som övervakas hittas de största skillnaderna i övervakningen av importen.

Europeiska unionens direktiv om Europeiska unionens interna försvarsmaterielöverföringar kommer att harmonisera exporttillståndspraxis hos de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Sverige

I Sverige föreskrivs om övervakning av exporten av försvarsmateriel i lagen om krigsmateriel (1992:1300) och i förordningen om krigsmateriel (1992:1303). Beroende av tillstånd är tillverkning, anskaffning och utförsel av krigsmateriel. I lagen föreskrivs

också om tillståndsplikt för militärt inriktad utbildning. Utöver genom lagen och förordningen styrs utförseln av krigsmateriel också av riktlinjer för utförsel av krigsmateriel, vilka godkänts av Sveriges riksdag. För införsel av krigsmateriel behövs inget tillstånd i Sverige. Införsel av skjutvapen och tillbehör till dem övervakas i enlighet med vapenlagen (1988:868).

Lagen om krigsmateriel tillämpas på vapen, ammunition och annan för militärt bruk utformad material som definieras som krigsmateriel. Materielen delats in i krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel. Förordningen om krigsmateriel innehåller en undantagsbestämmelse som gäller handeldvapen. Enligt förordningen får en enskild person utan tillstånd föra ut ett handeldvapen från Sverige, ifall personen är berättigad att inneha vapnet och det återkommer till Sverige. Mera omfattande om utförsel av handeldvapen föreskrivs i vapenlagen.

Tillståndsärenden enligt lagen behandlas av ett separat ämbetsverk, som lyder under utrikesdepartementet, Inspektionen för strategiska produkter (nedan ISP). I exportfrågor är dess rådgivare ett parlamentariskt exportövervakningsråd. ISP rapporterar både sådana exportkontrollärenden som gäller försvarsmateriel och sådana som gäller produkter med dubbla användningsområden till exportövervakningsrådet. Enligt lagen föredras de ärenden som anses ha särskild betydelse för exportövervakningsrådet. I praktiken förekommer cirka 15—25 sådana tillståndsärenden per år. Svenska regeringen utnämner medlemmarna i rådet på förslag av partierna.

ISP håller bilaterala möten med företag i försvarsbranschen, där eventuella exportföremål diskuteras. Ett företag kan också ansöka om ett skriftligt förhandsutlåtande på hur godtagbar en export är antingen på eget initiativ eller på rekommendation av ISP. Detta leder dock inte automatiskt till ett godkänt exporttillstånd. Enligt lagen ska företagen informera ISP fyra veckor innan ett bindande anbud ges till en eventuell kund. Efter detta beviljas det egentliga exporttillståndet. Ett slutanvändarintyg krävs innan tillståndet ges.

I lagen om krigsmateriel har några tillståndstyper inte definierats särskilt. I praktiken används dock i Sverige enskilda export-

tillstånd, som kan användas på all slags export samt s.k. skräddarsydda tillstånd, som till sin art är generella och globala. Generella tillstånd används ofta för tillfällig export. Dessutom används i Sverige specialtillstånd som grundar sig på internationella fördrag.

År 2009 uppgick värdet av den svenska försvarsmaterielexporten till 13,5 miljarder kronor, dvs. cirka 1,4 miljarder euro. Av detta bestod cirka hälften, 7,2 miljarder kronor, av export till EU-området. Mellan 2005 och 2009 har värdet av den svenska försvarsmaterielexporten varierat mellan 8,6 och 13,5 miljarder kronor.

Danmark

I Danmark regleras exporten av försvarsmateriel av lagen om vapen och sprängämnen (1316, 26.11.2007). Lagen innehåller omfattande bestämmelser om export, import, tillverkning och innehav av vapen och ammunition som är avsedda för civilt bruk. Vapen och ammunition, med undantag av vapen och ammunition som är avsedda för jakt, krigsutrustning, militära simulations- och övningsutrustningar, produkter som är avsedda för tillverkning av föregående produkter, komponenter till dem, sprängämnen som avses i 1 § i lagen, med dessa produkter sammanhängande datorprogramvaror samt teknologi behöver exporttillstånd. Transitering av försvarsmateriel övervakas i Danmark med import- och exporttillstånd. I Danmark är justitieministeriet tillståndsmyndighet. Innan ett negativt beslut meddelas förhandlar justitieministern med utrikesministern.

Skjutvapen och ammunition till dem, handgranater, minor och andra sprängämnen, patroner, kastvapen, vapen som används som varningsanordning, vissa ljuddämpare samt sikten som ska monteras i skjutvapen eller kastvapen kräver importtillstånd i alla situationer. För import av övrig försvarsmateriel krävs inte tillstånd.

Lagen om vapen och sprängämnen förbjuder import, export, transport, anskaffning, ägande, inklusive bärande, användning, tillverkning, utvecklande och undersökning av kemiska, biologiska och radiologiska vapen samt kärnvapen och uppskjutningsramper

som hänför sig till dem. Enligt lagen får teknisk hjälp i anknytning till kemiska och biologiska vapen samt kärnvapen inte exporteras utanför EU-länderna.

Norge

I Norge föreskrivs om export av försvarsmateriel i lagen om övervakning av export av strategiska varor, tjänster och teknologi (93/1987) och i författningar om verkställande av lagen i fråga, vilka meddelas av utrikesministeriet. Exporttillstånd enligt lagen behöver förnödenheter, tjänster och teknologi, som kan vara av avsevärd nytta för utvecklandet, produktionen eller användning av försvarsmateriel i det mottagande landet eller för det mottagande landets försvarsförmåga. Även förnödenheter och teknologi som kan utnyttjas i terrorverksamhet övervakas. Med teknologi avses också överföring av immateriell teknologi. Också förmedling av försvarsmateriel är underkastad övervakning.

I de bestämmelser som meddelats för införande av exportkontrollagen reglerar mera exakt de praktiska åtgärderna för exportövervakningen. Bestämmelserna innehåller en lista på de situationer där exporttillstånd inte behövs. Till sådana situationer hör t.ex. återvändande av en anordning i utländsk ägo från Norge efter en presentation eller demonstration. Tillståndsmyndighet är utrikesministeriet. I bestämmelserna föreskrivs att ministeriet kan begära ett slutanvändarintyg som stöd för en ansökan om exporttillstånd. Utrikesministeriet kan också ställa andra villkor för att tillstånd ska beviljas.

Den norska lagen om exportövervakning stiftades ursprungligen för att täcka export, som är ägnad att utveckla den militära kapaciteten i mottagarlandet. År 2005 gjordes tillägg i lagen, och efter dem täcker lagen också export som kan ha kontakter med terrorism. I anknytning till detta gjorde utrikesministeriet år 2007 tillägg till de bestämmelser som gällde export för att skärpa kontrollen av export av massförstörelsevapen. Bestämmelserna innehåller i dagens läge en punkt om beviljande av exporttillstånd för produkter, tjänster och teknologi, vilka är avsedda eller misstänks vara avsedda att an-

vändas för utveckling, produktion, upprätthållande, lagring, hittande eller identifiering av kärnvapen samt biologiska eller kemiska vapen oberoende av om produkten ingår i listan över produkter som ska övervakas eller inte. Tillstånd behövs också för assisterande vid handel med ovan nämnda produkter samt produkter med dubbel användning utomlands.

I Norge används enskilda och allmänna exporttillstånd. Med ett enskilt exporttillstånd kan en exportör göra en leverans till en viss mottagare. Ett allmänt exporttillstånd kan beviljas en enskild exportör för flera transporter under maximalt tre år. Produkterna ska vara definierade på förhand liksom också de mottagande länderna. Allmänt tillstånd kan endast beviljas produkter med dubbel användning, vilka inte ingår i bilaga IV till Europeiska unionens förordning om övervakning av export som gäller export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbel användning. Ett villkor är också att mottagarlandet är med i vart och ett av de fyra internationella exportövervakningssystemen.

Estland

I Estland är export, transitering och import av försvarsmateriel underkastade kontroll, liksom också export av tjänster med anknytning till försvarsmateriel och export av produkter med dubbel användning. Dessutom föreskrivs om att import och slutanvändning av försvarsmateriel och produkter med dubbel användning ska säkerställas. Bestämmelser om övervakningen av export och import av både försvarsmateriel och produkter med dubbel användning finns i samma lag om strategiska produkter.

Med försvarsmateriel avses material, anordning, utrustning, system och komponenter, inklusive teknologi och datorprogramvaror, som i sig används för militära syften, fogas till militära förnödenheter, används för utvecklande, produktion, montering, provning, analysering, hantering och underhåll av militära förnödenheter, används för utvecklande och hantering av anordningar som ska användas för produktion och underhåll av militära produkter. Som försvarsmateriel

räknas också massförstörelsevapen och vapen som kan användas för humanitära kränkningar. Listan på försvarsmateriel och produkter med dubbel användning fastställs genom en bestämmelse av regeringen.

I Estland är kommissionen för strategisk handel, som lyder under utrikesministeriet, tillståndsmyndighet. I kommissionen finns de olika förvaltningsområdena representerade. Ordförande för kommissionen är utrikesministern eller en person som ministern har utsett. Kommissionen övervakas av den estniska regeringen, till vilken den lämnar in en rapport över sina åtgärder minst en gång om året. Utrikesministeriet har till uppgift att föra register över förmedlare av försvarsmateriel samt över tillstånd och slutanvändarintyg.

I Estland används enskilda och allmänna exporttillstånd samt enskilda transporttillstånd. Ett enskilt tillstånd ger den exportör som definieras i tillståndet tillstånd att exportera försvarsmateriel till en mottagare i ett målland. Transporttillstånd ger rätt att transportera försvarsmateriel och produkter med dubbel användning genom Estland på de villkor som fastställs i tillståndet. Ett allmänt exporttillstånd ger den exportör som fastställs i tillståndet tillstånd att exportera försvarsmateriel och produkter med dubbel användning till ett eller flera länder och till en eller flera mottagare.

Ett allmänt exporttillstånd får användas av den person som har beviljats rätten att använda ett allmänt exporttillstånd. Användningsrätt beviljas på ansökan av kommissionen för strategisk handel. Ett allmänt exporttillstånd ges av Estlands regering och i det fastställs villkoren för användningen av tillståndet och eventuella mottagarstater. I fråga om produkter med dubbel användning baserar sig tillståndet på EG:s förordning 1334/2000/EG. Rätt att använda allmänna exporttillstånd kan en fysisk person som bor stadigvarande i Estland samt en juridisk person som är registrerad i Estland få.

Kommissionen för strategisk handel övervakar importen och slutanvändningen av försvarsmateriel och produkter med dubbel användning med hjälp av olika slutanvändarintyg. Övervakningen av importen sträcker sig till all försvarsmateriel och alla situationer.

Den estniska försvarsmakten behöver dock inte tillstånd när den importerar försvarsmateriel för eget bruk. I fråga om civila vapen beviljas importtillstånd av polisen. I praktiken övervakas importen av försvarsmateriel av säkerhetspolisen, Polisstyrelsen och Skatte- och tullstyrelsen. Organen informerar kommissionen för strategisk handel om eventuella brott.

Tyskland

I Tyskland grundar sig systemet för export av försvarsmateriel på två olika lagar: en lag som kontrollerar krigsvapen och en lag som reglerar utrikeshandeln. Lagen om kontroll av krigsvapen omfattar kärnvapen, biologiska och kemiska vapen samt de krigsvapen som nämns i exporttillståndslistan, såsom stridsfordon, örlogsfartyg, stridshelikoptrar och stridsflygplan, maskingevär och maskinpistoler, kastanordningar, minor, torpeder och andra motsvarande produkter. Lagen om reglering av utrikeshandeln omfattar övriga produkter som lyder under exporttillståndslistan, såsom t.ex. vissa vapen, ammunition och vapenrustning, produkter med dubbel användning samt elektroniska anordningar, navigeringsanordningar och flygteknik.

Produkter som är förenliga med lagen om kontroll av krigsvapen kan inte exporteras, importeras eller transporteras genom landet utan tillstånd. Också för förmedling av produkter krävs tillstånd. Tillståndstyperna är enskilt tillstånd samt allmänt tillstånd. Tillståndsmyndighet vid export av krigsvapen är ekonomi- och teknologiministeriet. Finansministeriet, inrikesministeriet och försvarsministeriet svarar för utfärdandet av tillstånd för export som gäller deras verksamhetsområden. I sista hand är förbundsstatens regering ansvarig för beviljandet och återkallandet av tillstånd. Finansministeriet och tullmyndigheterna svarar för övervakningen av export, import och transitering. Lagen om kontroll av krigsvapen innehåller särskilda bestämmelser som gäller kärnvapen samt biologiska och kemiska vapen liksom också splitterminor.

Lagen om reglering av utrikeshandeln baserar sig på principen om frihet i fråga om internationella kommersiella överföringar. Till-

ståndsmyndighet är ekonomi- och exportkontrollmyndigheten, BAFA, som är underställd ekonomi- och teknologiministeriet. Ansökningar av känslig natur presenterar BAFA för landets regering för politisk bedömning. I exporttillståndsbesluten beaktas intressen som sammanhänger med utrikes- och säkerhetspolitiken samt/eller Nato-samarbetet. Förbundsstaten Tysklands säkerhetsråd deltar i bedömningen av ansenliga exportprojekt. I regel behöver import enligt lagen inget tillstånd.

Enligt lagen om reglering av utrikeshandeln avses med export av försvarsförnödenheter export till tredje land. När försvarsmateriel förs ut till EU-länder används termen överföring. Den allmänaste tillståndsformen är ett enskilt exporttillstånd. Tillståndet berättigar till en transport till en mottagare. Ifall en pålitlig exportör föregående år har fått flera exporttillstånd, är det möjligt för exportören att få ett kollektivt exporttillstånd, genom vilket produkter i en viss produktgrupp kan exporteras till flera mottagare. I Tyskland används också allmänna exporttillstånd, som har definierats för olika produkter och olika målländer. Exportören behöver inte ansöka om tillstånd för att använda tillståndet, men exportören ska vara registrerad som tillståndsanvändare. BAFA ska informeras om första gången tillståndet används. Tillstånd som är underställda BAFA söks via ett elektroniskt system, ELAN. I dagens läge ska också en skriftlig och undertecknad ansökan med behövliga bilagor tillställas BAFA.

Direktivet om överföring av försvarsrelaterade produkter inom Europeiska gemenskapen

Syftet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen är att förenkla och harmonisera överföringen av försvarsrelaterade produkter inom Europeiska unionen. Direktivet är en text av betydelse för Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, vilket gör att det gäller överföringar av försvarsrelaterade produkter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i enlighet med principerna om den inre marknaden. Direktivet

påverkar inte helhetsprövningen av beviljandet av överföringstillstånd hos de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Direktivet reglerar inte heller exportpolitiken eller prövningsrätten hos de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Direktivet är det första härledda lagstiftningsinitiativet på gemenskapsnivå på försvarsområdet. Direktivet utgör en del av det s.k. försvarssektorpaketet (Defence Package), i vilket ingår ett meddelande från försvarsindustrin och två rättsaktsinitiativ, av vilka det ena behandlar offentlig upphandling av produkter som har anknytning till försvaret och det andra överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG om försvars- och säkerhetsrelaterad upphandling trädde i kraft den 21 augusti 2009. Syftet med det är att öppna den europeiska försvars- och säkerhetsmarknaden och möjliggöra en effektivare konkurrensutsättning av upphandlingen över gränserna än för närvarande. Detta eftersträvas genom att de förfaringsätt som ska användas vid upphandlingen inom försvars- och säkerhetssektorn harmoniseras. Utgångspunkten för dessa förfaringsätt är de viktiga principer som styr upphandlingen inom EU: öppenhet, icke-diskriminering och lika behandling.

Genom direktivet om överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen förenklas och harmoniseras överföringen av försvarsrelaterade produkter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpas för närvarande nationella tillståndsförfaranden vid export av försvarsmateriel. De nationella tillståndsförfarandena avviker ansenligt från varandra. Syftet med direktivet är att genom en förenkling och harmonisering av tillståndsförfarandena förbättra försvarsindustrins verksamhetsbetingelser, öka den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft och förbättra försörjningsberedskapen genom att förstärka förtroendet för att försvarsmateriel utan dröjsmål kan ställas till försvarsmakternas och försvarsindustrins förfogande i de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Tillämpningen av direktivet omfattar alla produkter som ingår i EU:s militära förteckning, inklusive undersystem, komponenter, reservdelar, överföring av teknologi, underhåll och reparation. Direktivet påverkar inte tillämpningen av Europeiska unionens råds direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen.

Tillståndstyperna

I direktivet förutsätts att medlemsstaterna beviljar generella överföringstillstånd och globala överföringstillstånd för interna överföringar inom EU. Överföring av produkter kräver alltid ett tillstånd på förhand. Medlemsstaterna definierar själva lämplig tillståndstyp för varje produkt och villkoren för användningen av tillståndet, i vilka det preciseras vilka produkter tillståndet täcker, produkternas slutanvändning och företagets rapporteringsskyldigheter. Det förfarande som för närvarande är i vidsträckt användning, dvs. att tillstånden beviljas för en export reserveras endast för undantagsfall, där en medlemsstat anser att ett tillstånd för ett enskilt fall är nödvändigt för att dess viktiga säkerhetsintressen ska kunna tryggas.

Generella överföringstillstånd ska enligt direktivet beviljas (åtminstone) i följande fall:

- 1) mottagaren är en del av en medlemsstats försvarsmakt, eller en avtalsslutande myndighet på försvarsområdet som köper för exklusiv användning av en medlemsstats försvarsmakt,
- 2) mottagaren är en mottagare som certifierats i enlighet med de gemensamma grunder som finns i direktivet,
- 3) överföringen sker för demonstrations-, utvärderings- och utställningssyften,
- 4) överföringen sker för underhålls- och reparationssyften, om mottagaren är den ursprungliga leverantören av den försvarsrelaterade produkten.

De medlemsstater som deltar i ett mellanstatligt samarbetsprogram om utveckling, tillverkning och användning av en eller flera försvarsrelaterade produkter får dessutom offentliggöra ett generellt överföringstillstånd för de överföringar till övriga i programmet deltagande medlemsstater som är nödvändiga för programmets genomförande.

Medlemsstaterna får fastställa villkor för registrering före första användningen av ett generellt överföringstillstånd. Leverantörerna ska meddela om sin avsikt att använda det generella överföringstillståndet före första överföringen. Beviljade generella tillstånd är i enlighet med principerna om den inre marknaden i kraft på hela gemenskapens område.

Medlemsstaterna ska bevilja en enskild leverantör globala överföringstillstånd för överföring till flera mottagare i en eller flera andra medlemsstater. Medlemsstaterna ska ange vilka försvarsrelaterade produkter och mottagare överföringstillståndet omfattar. Ett globalt överföringstillstånd är i kraft i tre år och det kan vid behov förnyas.

Individuella överföringstillstånd kan beviljas en enskild leverantör, om ansökan avser endast en överföring; om det är nödvändigt för att skydda medlemsstatens väsentliga säkerhetsintressen eller för att skydda den allmänna ordningen; om det är nödvändigt för efterlevnad av medlemsstaternas internationella skyldigheter och åtaganden eller om en medlemsstat har tungt vägande skäl att tro att sökanden (leverantören) inte kommer att kunna följa alla de villkor som är nödvändiga för att bevilja ett globalt överföringstillstånd.

Bokföringsskyldighet

Leverantörerna ska ha detaljerad och fullständig bokföring över sina överföringar, i enlighet med den gällande lagstiftningen i respektive medlemsstat. Varje medlemsstat fastställer rapporteringskraven för användningen av ett generellt, ett globalt eller ett individuellt överföringstillstånd. Bokföringen ska innefatta kommersiella dokument som innehåller följande information: en beskrivning av den försvarsrelaterade produkten; produktens mängd och värde; tidpunkterna för överföring; leverantörens och mottagarens namn och adress; slutanvändning och slutanvändare av den försvarsrelaterade produkten, om detta är känt samt bevis för att information om en exportrestriktion i ett överföringstillstånd har vidarebefordrats till mottagaren av den försvarsrelaterade produkten.

Leverantörerna ska bevara bokföringen åtminstone samma tidsperiod som fastställs i

den relevanta medlemsstatens nationella lagstiftning om krav för bevarande av bokföring för ekonomiska aktörer, och i varje fall i minst tre år från utgången av det kalenderår då överföringen ägde rum. Den ska på begäran uppvisas för de behöriga myndigheterna i den medlemsstat från vars territorium leverantören överförde de försvarsrelaterade produkterna.

Certifiering

Medlemsstaterna ska utse behöriga myndigheter för certifiering av mottagare som är etablerade på deras territorium och som är mottagare av försvarsrelaterade produkter enligt generella överföringstillstånd som offentliggjorts av andra medlemsstater.

Certifieringen fastställer mottagarföretagets tillförlitlighet. När det övervägs om ett tillförlitlighetscertifikat ska ges granskas särskilt företagets förmåga att iaktta (eventuella) exportrestriktioner för försvarsrelaterade produkter som mottagits från en annan medlemsstat med stöd av ett överföringstillstånd.

Bedömningen av tillförlitligheten baserar sig enligt direktivet på följande kriterier som gäller företaget:

a) dokumenterad erfarenhet av försvarsverksamhet, där särskild hänsyn tas till företagets uppgifter om överensstämmelse med exportrestriktionerna, (eventuella) domstolsbeslut på området, tillstånd att tillverka eller sälja försvarsrelaterade produkter samt huruvida företaget anlitar erfaren ledningspersonal.

b) relevant industriverksamhet på området för försvarsrelaterade produkter i gemenskapen, särskilt förmåga att integrera system/delsystem.

c) utnämning av en chefstjänsteman som personligt ansvarig för överföring och export.

d) ett skriftligt åtagande från företaget, undertecknat av den chefstjänsteman som avses i punkt c, om att det kommer att vidta alla nödvändiga åtgärder för att följa och garantera efterlevnaden av de specifika villkoren för slutanvändning och export av varje mottagen komponent eller produkt.

e) ett skriftligt åtagande från företaget, undertecknat av den chefstjänsteman som avses i punkt c, om att det ska lämna detaljerad in-

formation som svar på förfrågningar om slutanvändare eller slutanvändning av alla produkter som företaget exporterat, överfört eller mottagit från en annan medlemsstat med stöd av ett överföringstillstånd.

f) en beskrivning, undertecknad av den chefstjänsteman som avses i punkt c, av det interna efterlevnadsprogrammet eller av företagets system för hantering av överföring och export. Denna beskrivning ska innehålla detaljer om de organisatoriska, mänskliga och tekniska resurser som avsatts för att hantera överföringar och export, ansvarskedjan i företaget, interna revisionsförfaranden, medvetandegörande och personalutbildning, fysiska och tekniska säkerhetsarrangemang, registrering samt spårbarhet för överföringar och export.

Enligt direktivet ska certifikaten innehålla följande information: namn på den behöriga myndighet som utfärdat certifikatet; mottagarens namn och adress, en försäkran om att mottagaren uppfyller kriterierna i direktivet och utfärdandedatum och giltighetstid för certifikatet. Certifikatets giltighetstid får inte överskrida fem år.

I certifikatet kan ställas ytterligare villkor om tillhandahållande av information som är nödvändig för kontroll av kriterierna för givande av certifikat, om tillfälligt upphävande eller återkallande av certifikatet.

De behöriga myndigheterna ska minst vart tredje år kontrollera att mottagaren uppfyller de kriterier som ställts för beviljande av certifikat.

Medlemsstaterna ska godkänna certifikat som har utfärdats i enlighet med detta direktiv i en annan medlemsstat.

Om en behörig myndighet konstaterar att en certifikatsinnehavare som är etablerad i medlemsstaten inte längre uppfyller kriterierna för beviljande av certifikatet eller eventuella ytterligare villkor som ställts för det, ska den vidta lämpliga åtgärder. Dessa åtgärder får omfatta återkallande av certifikatet. Den behöriga myndigheten ska underrätta Europeiska kommissionen och de andra medlemsstaterna om sitt beslut.

Medlemsstaterna ska offentliggöra en förteckning över certifierade mottagare, vilken ska uppdateras regelbundet, och de ska underrätta Europeiska kommissionen, Europa-

parlamentet och de andra medlemsstaterna om förteckningen. Europeiska kommissionen upprätthåller på sin webbplats ett offentligt centralregister över företag som certifierats av medlemsstaterna (CERTIDER).

En certifieringsarbetsgrupp som är underställd Europeiska kommissionen har gett sin rekommendation om givandet av certifikat till företag inom försvarssektorn i enlighet med artikel 9 i direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen (K(2010) 9670 slutligt 11.1.2011). Arbetsgruppen har gett rekommendationer bl.a. om givande av certifikat och grunderna för detta, om övervakning av att villkoren och kriterierna för certifikatet uppfylls samt om återkallande av ett certifikat.

Enligt rekommendationerna från certifieringsarbetsgruppen som är underställd kommissionen ska ett certifikat kunna beviljas endast ett sådant företag som tillverkar försvarsmateriel eller halvfärdig försvarsmateriel som avses i 4 § i denna lag, i vilken finns delar eller system och undersystem som skaffats hos tredje parter och med vilken syftet är att göra den tillgänglig på marknaden under företagets eget namn eller varumärke. Ett företag som fått ett certifikat ska använda den försvarsmateriel företaget tagit emot med stöd av ett generellt överföringstillstånd endast för egen produktion, vilket även omfattar inbegripandet av komponenter i andra produkter eller användning av reserv- eller bytesdelar. Företaget får inte överföra produkterna i fråga vidare eller exportera dem som sådana utom för service eller reparation som utförs av produktens ursprungliga tillverkare.

Enligt rekommendationerna av den kommissionsunderställda certifieringsarbetsgruppen ska det mottagande företag som fått ett certifikat meddela sådana ändringar i sin verksamhet, som kan påverka certifikatets giltighet eller innehåll i synnerhet om en betydande ändring har gjorts i det mottagande företagets industriella verksamhet eller om den adress på vilken den behöriga myndigheten kan bekanta sig med bokföringen över den försvarsmateriel som har mottagits med stöd av överföringstillstånd har ändrats.

Exportrestriktioner

Medlemsstaterna ska försäkra sig om huruvida ett företag som ansöker om exporttillstånd har mottagit försvarsmateriel på basis av ett överföringstillstånd som innehåller exportrestriktioner och huruvida dessa produkter ingår i ansökan om exporttillstånd.

Den som ansöker om exporttillstånd ska meddela tillståndsmyndigheterna att den har följt de restriktioner som anknyter till överföringstillståndet och även huruvida den har fått det samtycke som krävs av den ursprungliga medlemsstaten till att produkterna får exporteras vidare.

Europeiska unionens råds gemensamma ståndpunkt (2008/944/GUSP)

Europeiska unionens råd antog den 8 juni 1999 EU:s uppförandekod om vapenexport (EU Code of Conduct on Arms Export). Uppförandekoden har fungerat som ett centralt instrument i den finska tillståndsprövningen. Från december 2008 har en av rådet godkänd, juridiskt bindande gemensam ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel (Council Common Position Defining Common Rules Governing Control of Exports of Military Technology and Equipment) ersatt denna uppförandekod.

Syftet med den gemensamma ståndpunkten är att inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken effektivisera samarbetet och främja tillnärmningen inom området för export av militär teknik och krigsmateriel. Den gemensamma ståndpunkten ställer minimikrav, som gäller administrering och begränsning av export av krigsmateriel. EU:s medlemsstater har allvarligt beslutat förhindra exporten av sådan militär teknik och krigsmateriel som kan användas för nationellt förtryck eller internationella anfall eller som kan öka den regionala instabiliteten.

I den gemensamma ståndpunkten erkänns medlemsstaternas rätt att överföra sådana förnödenheter som förutsätts för försvar i enlighet med den i Förenta nationernas stadga erkända rätten att försvara sig samt medlemsstaternas vilja att upprätthålla sin försvarsin-

dustri som en del av sin industriella bas och sitt försvar.

Artikel 2 i den gemensamma ståndpunkten innehåller åtta kriterier för övervägning av tillstånd, vilka presenteras närmare i detaljmotiveringen till denna proposition. Enligt artikel 3 i den gemensamma ståndpunkten har medlemsstaterna rätt att tillämpa en mer restriktiv nationell politik. Öppenheten mellan medlemsstaterna utökas genom artikel 4, enligt vilken medlemsstaterna ska rapportera om negativa beslut i enlighet med den gemensamma ståndpunkten samt artikel 8 enligt vilken medlemsstaterna ska ge övriga medlemsstater en årlig rapport om exporten.

Säkerställande av slutanvändningen ställs som ett villkor för att exporttillstånd ska beviljas i artikel 5 i den gemensamma ståndpunkten. När tillstånd till export av militär teknik eller krigsmateriel för tillverkning i ett tredjeland övervägs, ska medlemsstaterna beakta hur den färdiga produkten eventuellt används i tillverkningslandet. Dessutom ska risken för att slutprodukten kan sluta någon annanstans eller exporteras till en oönskad slutanvändare beaktas.

I artikel 13 i den gemensamma ståndpunkten föreskrivs om Användarguiden, som regelbundet ses över. Användarguiden (Europeiska unionens råds meddelande 9241/09, 29.4.2009) tjänar som vägledning vid genomförandet av den gemensamma ståndpunkten.

2.5 Bedömning av nuläget

I sin export av försvarsmateriel iakttar Finland en noggrann helhetsprövning från fall till fall och Europeiska unionens gemensamma ståndpunkt gällande vapenexport. Finland har förbundit sig att iaktta också andra internationella förpliktelser som gäller export av försvarsmateriel, såsom FN:s och EU:s vapenembargon och sanktioner. Slut användningen av exporten säkerställs i form av slutanvändarintyg fallspecifikt i samband med varje export. I förfarandet med beviljande av exporttillstånd beaktas utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter, situationen i mottagarlandet, framför allt situationen i fråga om mänskliga rättigheter, egenskaperna hos, användningssyftet för och den militära bety-

delsen av den försvarsmateriel som ska exporteras samt vilken betydelse den försvarsmateriel som ska exporteras har för det finska försvarets materielberedskap och utvecklandet av den inhemska industrin inom sektorn. Praxis i fråga om den finska exportövervakningen står således i överensstämmelse med internationella normer och förpliktelser.

Regelverket består av en lag, en förordning samt beslut av statsrådet, försvarsministeriet och utrikesministeriet. Helheten kan vara svår att gestalta och den innehåller flera delar som ska uppdateras. Bestämmelser som gäller för exportkontrollen och exportföretagen viktiga frågor såsom vilka produkter som ska betraktas som försvarsmateriel samt grunderna för beviljande av tillstånd finns på en lägre nivå än i lag och delvis också på en lägre nivå än i förordning. Författningsnivåerna bör minskas och bestämmelserna samtidigt lyftas upp från förordningar och statsråds- och ministeriebeslut till lagen.

Det största behovet att justera lagen orsakar Europeiska unionens direktiv om överföringar av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen. Syftet med direktivet är att göra försvaret och säkerheten till en del av den inre marknaden och begränsa användningen av artikel 346 i EU-fördraget. Målet är att behålla tillståndsplikten för export av försvarsmateriel, men att harmonisera den praxis som gäller överföring av försvarsmateriel inom unionens område. Exporttillståndspraxis enligt den nuvarande lagen motsvarar inte de krav som direktivet ställer och den lämpar sig inte för förfaranden med generella tillstånd enligt direktivet. Lagen innehåller inte heller de åtgärder som direktivet förutsätter vad gäller att bevilja företag certifikat, vilka möjliggör mottagande av försvarsmateriel i enlighet med de generella överföringstillstånden.

En annan central ändring på EU-nivå är att Europeiska unionens uppförandekod har ändrats till en gemensam ståndpunkt. Europeiska unionens uppförandekod om vapenexport antogs år 1999 som en rådsdeklaration. Från december 2008 har den av rådet godkända gemensamma ståndpunkten om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel

(Council Common Position Defining Common Rules Governing Control of Exports of Military Technology and Equipment) ersatt denna uppförandekod. Tillståndskriterier som stämmer överens med den gemensamma ståndpunkten ingår i bilagor till de riktlinjer som statsrådet har meddelat. De kriterier som fastställts i den gemensamma ståndpunkten ska också i fortsättningen på adekvat sätt beaktas vid beslutsfattandet om exporttillstånd.

FN:s resolution 1540 ålägger för sin del medlemsstaterna att vidta granskningar och åtgärder för att förhindra att massförstörelsevapen sprids. Det anses särskilt viktigt att övervakningen effektivteras och staterna uppmanas att granska och utveckla sina övervakningsförfaranden i fråga om dessa produkter. I Finland har de internationella konventioner som gäller användning av biologiska och kemiska vapen satts i kraft genom lag. Som försvarsmateriel fastställs i vidsträckt bemärkelse ämnen som används vid kemisk och biologisk krigföring samt förnödenheter som är avsedda för att utveckla och producera dem. Således är de underkastade exportkontroll med stöd av lagen om exportkontroll av försvarsmateriel. Biologiska och kemiska ämnen, som inte definieras som försvarsmateriel, men som också har ett militärt användningssyfte, är underkastade övervakning med stöd av lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning. Nationella metoder för att ingripa i exporten av dessa produkter finns, och till denna del föreligger inget behov att göra ändringar i lagstiftningen.

I några av mälländerna i den internationella jämförelsen har användning, utvecklande, produktion och lagring av kemiska och biologiska ämnen och andra åtgärder som hänför sig till dessa ämnen förbjudits i samma lag där exporten av försvarsmateriel också regleras. I Finland har konventionen om förbud mot kemiska vapen antagits genom en lag (FördrS 346/1997), och med stöd av den är det redan möjligt att ingripa i åtgärderna i fråga. Dessutom binder FN:s resolution 1540 alla medlemsstater och ålägger staterna att avhålla sig från att stöda icke-statliga aktörer, som försöker utveckla, skaffa, äga, transportera eller använda kärnvapen, kemiska eller biologiska vapen eller transportsystem för

dess. Således är det varken nödvändigt eller ändamålsenligt att i lagen om export av försvarsmateriel foga till metoder för ingripande i fråga om dessa funktioner.

Utöver de skyldigheter som Europeiska unionen ställer och de internationella skyldigheterna har det också på nationell nivå upplevts att det är aktuellt att granska huruvida det borde lagstiftas om att importen av försvarsmateriel ska övervakas, om uppdelningen av övervakningsmyndigheterna för skjutvapen och patroner samt om uppdelningen av behörigheten mellan försvarsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde vid avgörandet av tillståndsärenden.

Utgående från en omfattande EU-jämförelse varierar omfattningen av övervakningen av försvarsmaterielimporten. En del, främst de nya medlemsländerna i unionen, övervakar importen av alla produkter som finns på EU:s gemensamma militära förteckning. Till exempel Nederländerna och Österrike övervakar endast en del av produktklasserna. I Sverige och Irland övervakas i likhet med i Finland produkter enligt produktklass 1 och 3 i EU:s militära förteckning. I Finland föreskrivs om importövervakningen i skjutvapenlagen. Övervakningsmyndighet är Polisstyrelsen. En mera omfattande övervakning av importen av försvarsmateriel än i dagens läge vore dock motiverad med tanke på den allmänna ordningen och säkerheten. Med tanke på detta vore det särskilt viktigt att övervaka den försvarsmateriel som importerats för privat bruk.

Övervakningen av exporten av skjutvapen och patroner är för närvarande uppdelad på två olika myndigheter: försvarsministeriet och Polisstyrelsen. Gränsdragningen i fråga om patroner som är avsedda för militärt och civilt bruk har i praktiken varit utmanande t.o.m. för tillståndsmyndigheterna. Vem som är tillståndsmyndighet blir man tvungen att överväga från fall till fall. Liknande gränsdragningsfrågor finns i fråga om precisionsgevär. Precisionsgevär har genom försvarsministeriets ovan nämnda beslut definierats som försvarsmateriel och underkastats övervakning vid försvarsministeriet. En stor del av precisionsgevären exporteras dock till vapenaffärer för återförsäljning för att användas för sport och jakt. Som en del av arbetet mäs-

te man bedöma huruvida arbetsfördelningen mellan tillståndsmyndigheterna i fråga om skjutvapen och patroner kan göras klarare.

En ansökan om tillstånd som gäller export av försvarsmateriel behandlas vid statsrådets allmänna sammanträde, om den produkt som ska exporteras hör till 1 eller 2 produktklassen eller om tillståndsärendets utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse annars förutsätter det. Dessutom bör exporten vara ekonomiskt betydande. I och med direktivet avskiljs export inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet till en egen helhet, vilket gör att det i fråga om sådan export inte längre är ändamålsenligt att statsrådets allmänna sammanträde är tillståndsmyndighet. Samtidigt bör det övervägas, om exporten till Schweiz samtidigt borde avskiljas från statsrådets allmänna sammanträdes behörighet. När man övergår till en ny klassificering av försvarsmateriel i enlighet med Europeiska unionens militära förteckning, måste man också bedöma i vilka produktklasser produkterna förutsätter ett avgörande av statsrådets allmänna sammanträde.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Propositionens målsättning är att få exportlagen att motsvara kraven i grundlagen och ändringarna i annan lagstiftning. Målet är att flytta över de centrala bestämmelser som gäller exportövervakning till lagen och slopa det nuvarande systemet med många led, där bl.a. grunderna för beviljande av tillstånd i stor utsträckning framgår av beslut på en lägre nivå än förordning. Den reglering som gäller dem ska lyftas upp på lagnivå. De bestämmelser som gäller bemyndigande att meddela förordning ska skrivas exakt avgränsat och noggrant. Målet är också att göra exporttillståndsförfarandet klarare på så sätt att förfarandet blir klarare även för den som ansöker om exporttillstånd.

Ett centralt mål är att införa Europeiska unionens direktiv om överföring av försvarsrelaterade produkter inom unionen. Direktivet skapar en egen tillståndspraxis för överföring av försvarsmateriel mellan staterna

inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, vilket orsakar ändringar i det tillståndsförfarande som stämmer överens med den nuvarande lagen. De centralaste ändringar som direktivet medför gäller avskiljande av överföring från det nuvarande exportbegreppet, tillståndstyperna för överföringarna samt beviljande av certifikat som visar företagets tillförlitlighet och de förfaranden som sammanhänger med dem.

3.2 Alternativ

Det föreslås att revideringen av exportlagen ska göras i form av en totalrevidering av lagstiftningen i stället för en partiell förnyelse. Det är klarast att genomföra moderniseringen av det mångförgrenade regelverket i form av en totalrevidering. Det är också mest konsekvent att verkställa direktivet i samband med en totalrevidering.

Övervakningen av importen av försvarsmateriel var en av de sakhelheter som granskades i samband med revideringen. Övervakning av importen av försvarsmateriel är motiverad i synnerhet för att den allmänna ordningen och säkerheten ska kunna garanteras. Det viktigaste målet vad gäller övervakningen av importen ska vara att bevaka hurdan försvarsmateriel som importeras till Finland och i vilket syfte detta görs. Den arbetsgrupp som nämns i avsnittet 5 Beredningen av propositionen har granskat saken vidsträckt. Den beredde bl.a. en jämförelse av praxis i EU-länderna och samlade in preliminära synpunkter på vad som borde ställas under övervakning. Som slutresultat konstaterade arbetsgruppen att det arbete som gäller övervakning av importen borde få en fortsättning så snart som möjligt och att ansvaret för ledningen av arbetet borde samordnas mellan ministerierna. Lagstiftandet om att importen ska övervakas är en omfattande helhet, som kräver en grundlig beredning. Tidtabellen för och omfattningen av detta projekt gav inga möjligheter att göra en sådan grundlig beredning som helheten skulle ha krävt. Om importen av försvarsmateriel eventuellt ska ställas under övervakning, ska den beredas som en egen helhet.

För att göra försvarsministeriets och Polisstyrelsens behörighet vid övervakningen av

patroner och precisionsgevär tydligare presenterades flera olika alternativ. I arbetsgruppen tog man upp en förflyttning av övervakningen av precisionsgevär till Polisstyrelsen på inrikesministeriets förvaltningsområde. I fråga om övervakningen av precisionsgevär ville man dock bevara det politiska beslutsfattandet, vilket gjorde att man beslöt hålla kvar övervakningen vid försvarsministeriet. Uppdelningen av patroner i civila och militära upplevdes som utmanande. I fråga om patronerna beslöt man till slut föreslå ett gränsvärde på 12,7 mm. Utöver detta föreslogs det att övervakningen av patroner som inte når upp till gränsvärdet och som är exploderande spårlyspatroner som genomborrar pansarplåt samt övriga patroner som tillverkats, märkts eller förpackats enligt militära standarder och komponenter till dem skulle hållas kvar hos försvarsministeriet. Detta gränsvärde stämmer överens med det gränsvärde som finns i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. Sedan propositionen sänts på remiss ändrades den så att av patroner på under 12,7 mm hölls övervakningen av övriga patroner som märkts enligt militära standarder och komponenter till dem kvar hos försvarsministeriet. Denna definition är klarare än den som föreslogs ursprungligen för de företag som ansöker om tillstånd, men gör det fortfarande möjligt att låta den politiska övervakningen kvarstå i fråga om de produkter som märkts i enlighet med militära standarder.

3.3 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att en ny lag om export av försvarsmateriel ska stiftas. Lagen ska bygga på de grundläggande principerna i gällande exportlag och dess tillämpningsområde eller centrala tillämpningsprinciper ska inte ändras i väsentlig grad.

De viktigaste förslagen går ut på att ändra lagens uppbyggnad så att den stämmer överens med grundlagen samt att i lagstiftningen inbegripa de ändringar som är en följd av införandet av direktivet om överföring av försvarsrelaterade produkter inom Europeiska unionen. Utöver den materiella förnyelsen av bestämmelserna är syftet att göra lagstift-

ningen klarare och förbättra förståeligheten och konsekvensen i den.

Centralt i förslaget är att begreppet export i den nuvarande lagen ska delas i två delar. I förslaget används begreppet export när man avser transport av försvarsmateriel ut ur Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Överföring igen avser transport av försvarsmateriel inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen baserar sig på begreppet överföring som används i direktivet och det ska som sådant tas in i den finska lagstiftningen. I och med direktivet tas utöver begreppet överföring som nya saker in i lagen överföringstillståndstyper, tillförlitlighetscertifikat som ska ges företag samt registrering som användare av generellt överföringstillstånd. Innehållet i de bestämmelser som gäller dem baserar sig på artiklar i direktivet.

Lagens uppbyggnad förnyas genom att det på lagnivå föreskrivs om övervakning av export, överföring, förmedling och transitering och om saker som hänför sig till övervakningsförfarandet. Definitionen på försvarsmateriel kopplas till klassificeringen enligt Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. Uppdelningen av behörigheten mellan försvarsministeriet och inrikesministeriet vid övervakningen av ammunition görs klarare. Uppdelningen av behörigheten mellan försvarsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde vid avgörandet av tillståndsärenden preciseras.

Den bestämmelse om exportbrott som avser försvarsmateriel som finns i 46 kap. 11 § i strafflagen kompletteras så att i straffbestämmelsen också nämns överföring av försvarsmateriel. De bestämmelser som gäller exportbrott och exportförseelse som avser försvarsmateriel skrivs i exaktare form än de har för närvarande.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Förenklingen och harmoniseringen av tillståndsförfarandena inom Europeiska unionens område förbättrar försvarsindustrins verksamhetsbetingelser samt ökar den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft.

Tillståndsförfaranden enligt direktivet stärker förtroendet för att EU:s medlemsländers försvarsmakter och försvarsindustri kan få försvarsmateriel till sitt förfogande utan dröjsmål, vilket igen förbättrar försörjningsberedskapen.

Enligt en undersökning som kommissionen lät utföra år 2005 är de direkta kostnaderna för sektorn av behandlingen av tillstånd 434 miljoner euro per år. Dessutom uppskattades som indirekta kostnader för de interna överföringarna 2,73 miljarder euro per år. Antalet årliga överföringar inom hela gemenskapens område uppgick enligt undersökningen till 11 400 stycken. Finlands andel av EU:s internt beviljade tillstånd kan för närvarande uppskattas uppgå till cirka 2,5–3 procent.

Förslaget har direkta ekonomiska konsekvenser, eftersom det minskar de kostnader som företagen orsakas av tillståndsförfarandet. Priset för ett tillstånd är 130 euro, vilket gör att detta innebär totalt 39 910 – 44 200 euro i direkta kostnader för företagen. Användningen av generella tillstånd enligt direktivet minskar antalet individuella tillstånd vid interna överföringar av försvarsmateriel inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. För närvarande gäller cirka 55–65 procent av alla tillståndsansökningar Europeiska unionens område.

Enligt vad som föreslås ska försvarsministeriet svara för att en tillförlitlighetsutredning görs. På begäran av försvarsministeriet svarar Skyddspolisen eller huvudstaben för att en säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar görs som en del av tillförlitlighetsutredningen. För en tillförlitlighetsutredning och en i den ingående säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar ska en avgift tas ut enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Den föreslagna lagen förnyar tillståndspraxis. De interna överföringarna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet avskiljs från exporten till andra länder. För överföringar kommer överföringstillstånd enligt direktivet att beviljas, och de tas i bruk i och med denna lagändring. Förslaget har

konsekvenser för försvarsministeriet som är tillståndsmyndighet. Vid försvarsministeriet måste vid sidan av nuvarande tillståndspraxis tas i bruk överföringstillstånd som stämmer överens med direktivet. Försvarsministeriet ansvarar för att nya tillstands- och registreringsförfaranden skapas. Informerandet och utbildandet av tillståndssökandena om den nya tillståndspraxisen sköts också av försvarsministeriet. Dessa är nya uppgifter som försvarsministeriet får i och med direktivet. Försvarsministeriet deltar också på Europeiska ekonomiska samarbetsområdets nivå i bevakningen av funktionerna enligt direktivet.

Mottagarna av överföringar i enlighet med det generella överföringstillstånd som avses i direktivet beviljas certifikat över sin tillförlitlighet. Ansvarig myndighet vad gäller beviljandet av certifikat ska vara försvarsministeriet, som i denna uppgift bistås av Skyddspolisen eller huvudstaben. Uppgiften är ny för försvarsministeriet och den genomförs i samarbete mellan den enhet som svarar för exportövervakningen och säkerhetsenheten. En del av tillförlitlighetsutredningen ska utgöras av en av Skyddspolisen eller huvudstaben gjord säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar i enlighet med lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet. Om ett företag från tidigare har ett giltigt intyg över utförd säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar i enlighet med lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet, ska utredningen inte behöva göras på nytt. I så fall ska information från Skyddspolisen eller huvudstaben om att intyget är giltigt räcka som tillförlitlighetsutredning.

Hur stort resursbehov förfarandet med tillförlitlighetsutredningar medför är det svårt att bedöma exakt. Behovet av tilläggsresurser baserar sig på antalet företag som ansöker om tillförlitlighetsutredning och på huruvida de företag som ansöker om tillförlitlighetsutredning redan har en giltig säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar.

När resursbehovet bedöms måste man emellertid beakta att ett företag som får ett certifikat över sin tillförlitlighet bör vara en betydande aktör inom försvarssektorn, som integrerar undersystem. I Finland finns det endast några företag i denna kategori.

Förslaget har konsekvenser för statsrådets allmänna sammanträdes behörighet i tillståndsärenden. Från statsrådets allmänna sammanträdes behörighet avskiljs behandlingen av de exportansökningar som gäller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz. Således ökar antalet ärenden som ska avgöras vid försvarsministeriet och i motsvarande grad minskar antalet som ska avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde.

Genom förslaget ändras gränsdragningen i fråga om patroner som är avsedda för militärt och civilt bruk. Enligt förslaget ska alla patroner på minst 12,7 mm samt mindre exploderande spårlyspatroner som genomborrar pansarplåt och andra patroner som har märkts i enlighet med militära standarder kvarstå under försvarsministeriets behörighet. Detta gör behörigheten mellan försvarsministeriet och inrikesförvaltningen i fråga om patroner tydligare. Patroner som är avsedda för sport- och jaktanvändning ska fortfarande övervakas på åtgärd av Polisstyrelsen i enlighet med skjutvapenlagen.

4.3 Konsekvenser för företagen

Gemensamma förfaranden för överföringstillstånd för Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, vilka stämmer överens med direktivet, underlättar finska företags verksamhet, eftersom flera finska företag strävar efter att bli underleverantörer till stora europeiska försvarssystemleverantörer. I synnerhet ur små och medelstora företags synvinkel är den nuvarande tillståndsprocessen tung. Tillstånds-förfarandena enligt förslaget främjar för sin del exportmöjligheterna för finska företags produkter genom att tillståndsprocessen vid interna överföringar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet går snabbare. När tillstånds-förfarandet blir enklare förbättras konkurrenskraften för de finska företagen inom försvarsindustrin, leveranssäkerheten blir bättre och de kostnader som tillstånds-förfarandet ger upphov till minskar.

På de företag som är mottagare av generella överföringstillstånd görs en tillförlitlighetsutredning i enlighet med direktivet. De företag som har fått ett certifikat över sin tillförlitlighet kan vara mottagare av försvars-

materiel som ingår under generella överföringstillstånd som har offentliggjorts av de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. För utförande av utredningen ska företagen till försvarsministeriet lämna in de uppgifter som krävs i lagen. Företagen ska lämna in bl.a. en utredning av vilken erfarenhet personalen i chefsställning har i branschen samt utse en representant för den högsta ledningen att svara för export och överföringar. Av den som ansöker om certifikat tas en avgift ut enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Ärendet har beretts i en tvärspektoriell arbetsgrupp som har tillsatts av försvarsministeriet och i vilken utöver försvarsministeriet också huvudstaben, utrikesministeriet, inrikesministeriet, Tullstyrelsen och Skyddspolisens har varit företrädade. Arbetsgruppen inledde sitt arbete i maj 2009. Dessutom bistods arbetsgruppen i sitt arbete av en sakkunniggrupp bestående av sakkunniga på biologiska och kemiska ämnen.

Under beredningens gång ombads inrikesministeriet och utrikesministeriet ge utlåtande på uppgiften att övervaka importen av försvarsmateriel och inrikesministeriet, utrikesministeriet och huvudstaben på uppgiften att övervaka patroner och skjutvapen.

I fråga om importen bedömde arbetsgruppen att övervakningen av importen av försvarsmateriel bör breddas från nuvarande. Det centrala målet för övervakningen av importen är att trygga allmän ordning och säkerhet. Arbetsgruppen föreslog preliminärt att de företag inom försvarssektorn som har registrerat sig hos tillsynsmyndigheten ska kunna befrias från tillstånds-förfarandet i fråga om enskild import. Arbetsgruppen bedömde att inrikesministeriet vore den mest naturliga tillståndsmyndigheten utgående från målen för verksamheten med övervakningen av importen samt den erfarenhet som inrikesministeriet har av att övervaka import.

Utgående från utlåtandena och arbetsgruppens behandling av dem beslöt man att det

arbete som arbetsgruppen påbörjat i fråga om övervakningen av importen borde fortgå. Arbetsgruppen konstaterade att tidtabellen för detta projekt inte gör det möjligt att bereda saken, eftersom det är frågan om en krävande sakhet.

I fråga om övervakningen av skjutvapen och patroner konstaterade arbetsgruppen att man borde sträva efter att göra övervakningen av skjutvapen och patroner klarare, eftersom exporten av dem för närvarande övervakas av två myndighetsparter: försvarsministeriet och Polisstyrelsen.

Som ett alternativ vad gäller klargörandet av gränsdragningen i fråga om skjutvapen togs upp att precisionsgevär skulle klassificeras som civila vapen och därmed underställas övervakningen inom inrikesministeriets förvaltningsområde. Som motivering till detta anfördes att en stor del av precisionsgevären exporteras för att användas i sport- och jakt-syfte. I fråga om patronerna föreslogs som ett alternativ att inrikesministeriets förvaltningsområde skulle svara för tillstånd i fråga om alla patroner som är mindre än 10 mm. Som motivering till detta anfördes att en stor del av de ovan nämnda patroner som ska klassificeras som försvarsmateriel används i sport- och jaktsyfte. Ärligen gäller endast några exportfall militära syften.

Utgående från arbetsgruppens behandling beslöt man att övervakningen av precisionsgevär ska kvarstå hos försvarsministeriet. I fråga om patronerna föreslogs 12,7 mm som gränsvärde. Utöver detta kvarstår övervakningen hos försvarsministeriet när det gäller patroner som underskrider gränsvärdet och som är exploderande spårlyspatroner som genomborrar pansarplåt samt övriga patroner som har märkts i enlighet med militära standarder.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Försvarsministeriet sände det utkast till regeringsproposition som utarbetats på basis av arbetsgruppens arbete på remiss till följande parter: ministerierna, huvudstaben, Tullstyrelsen, Skyddspolisens, Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry, Finlands näringsliv, Patria Oyj, Sako Oy, Nammo Lapua

Oy, Finska Vapenföretagare förbund rf, Suomen aseseppien yhdistys ry, Asekauppiainden liitto ry, Amnesty International, medborgarorganisationernas nätverk för konfliktförebyggande, Finlands fredsförbund och De hundras kommitté.

På propositionen gavs 26 utlåtanden. Över utlåtandena har ett sammandrag gjorts vid försvarsministeriet. Sammandraget kan läsas på finska på ministeriets webbsida på adressen

<http://www.defmin.fi/index.phtml?s=466>.

De föreslagna reformerna ansågs i utlåtandena i allmänhet vara behövliga och huvudsakligen värda att stöda. I utlåtandena ägnades särskild uppmärksamhet åt 4 § som gäller definitionen på försvarsmateriel samt den reglering som gäller certifikat och överföringstillstånd.

Enligt justitieministeriets utlåtande har den föreslagna regleringen beröringspunkter med skyddet av egendom och näringsfrihet som tryggas i grundlagen. Begränsningarna av grundläggande fri- och rättigheter, om vilka ska föreskrivas i lag, ska vara exakta och noggrant begränsade och begränsningarnas väsentliga innehåll, såsom arten av och förutsättningarna för begränsningen, ska framgå av lagen. Till följd av detta bör bl.a. bemyndiganden att utfärda förordning preciseras.

I fråga om definitionen på försvarsmateriel konstaterade justitieministeriet att hänvisningen till Europeiska unionens gemensamma militära förteckning som regleringssätt är befogad till följd av att förteckningen är så omfattande och detaljerad.

Inrikesministeriet ansåg att det föreslagna definieringssättet i fråga om precisionsgevär och patroner var det bästa möjliga, eftersom det minskar problemen med gränsdragning, även om det inte undanröjer alla problem. Representanterna för de olika vapenhandlarna föreslog att klassificeringen av patronerna utöver med kalibergränsen 12,7 mm också skulle göras enbart utgående från patronens kula.

Amnesty International föreslog att licensproduktion skulle tas med i den egentliga lagtexten, fastän den ingår i Rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/GUSP om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsma-

teriel, och därmed redan är underställd övervakning.

Inrikesministeriet föreslog att till lagen skulle fogas en bestämmelse utgående från vilken försvarsministeriet skulle ha rätt att få information om tillstånds- och övervakningsuppgifter trots sekretesskyldigheten.

Justitieministeriet konstaterade att regleringen bör kompletteras i fråga om certifikaten. Ett förtydligande av sakhelheten önskade också Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry, Patria Oyj, Finlands fredsförbund och medborgarorganisationernas nätverk för konfliktförebyggande.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry, Patria Oyj, Amnesty International, De hundras kommitté i Finland rf, Finlands fredsförbund och medborgarorganisationernas nätverk för konfliktförebyggande konstaterade att regleringen av överföringstillstånd förblir oklar.

De ändringsförslag som anförts i utlåtandena har beaktats i mån av möjlighet. I fråga om regleringen av precisionsgevär lät man det föreslagna regleringssättet stå, eftersom man ville bevara det politiska beslutsfattan-

det i fråga om dem. I fråga om patroner formulerades regleringssättet så att de finkalibriga patroner som inte når upp till gränsvärdet 12,7 mm och som är exploderande spår-ljuspatroner som genomborrar pansarplåt samt övriga patroner som märkts i enlighet med militära standarder är försvarsmateriel som ska övervakas. Däremot ströks den punkten i propositionen enligt vilken övriga patroner som tillverkats och förpackats i enlighet med militära standarder skulle ha definierats som försvarsmateriel, eftersom det i praktiken hade varit svårt att definiera patroner med ovan nämnda kriterier. De patroner som märkts enligt militära standarder önskade man dock hålla kvar som försvarsmateriel som ska övervakas. De problem med definitionen på försvarsmateriel i fråga om precisionsgevär och patroner som togs fram i utlåtandena är myndigheterna medvetna om och definitioner på försvarsmateriel från fall till fall blir man tvungen att göra också i fortsättningen. Det föreslagna regleringssättet anses emellertid vara bästa möjliga definitionsform.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lagen om export av försvarsmateriel**

Lagens titel. Lagens titel ska vara lag om export av försvarsmateriel.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens tillämpningsområde. Enligt vad som föreslås ska lagen tillämpas på situationer där försvarsmateriel transporteras från Finland till en annan stat, där försvarsmateriel transporteras via finskt territorium samt på situationer där försvarsmateriel transporteras mellan två stater genom medverkan av en finsk förmedlare som är verksam i Finland eller utomlands. Med överföring ska avses transport av försvarsmateriel inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, med export transport av försvarsmateriel ut ur Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Regleringen av överföringen av försvarsmateriel baserar sig på Europeiska unionens direktiv om gemenskapsinterna försvarsmaterielöverföringar. I enlighet med direktivet ska i den finska lagstiftningen inbegripas tillståndstyper som gäller överföringar samt de särdrag som kommer med dem, såsom förfaranden vid beviljandet av certifikat till företag. Närmare bestämmelser om dessa finns i senare paragrafer i lagen. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om övervakning av nämnda verksamheter och om övervakningsförfarandet.

2 §. Avgränsning av tillämpningsområdet. I paragrafen ska det föreskrivas om avgränsningar i lagens tillämpningsområde. I princip ska övervakningen, i likhet med enligt nuvarande lag, gälla kommersiell export och överföring.

Avsikten är att utanför tillämpningsområdet ställa tillfällig utförsel och överföring av försvarsmateriel som är i försvarsmaktens, gränsbevakningsväsendets eller polisens ägo eller innehav, när inget ekonomiskt intresse sammanhänger med utförseln, äganderätten kvarstår i Finland och försvarsmaterielen återvänder till Finland sedan syftet med ut-

förseln eller överföringen uppfyllts. Med företag med fullmakt avses här ett företag som för övervakningsförfarandet har fått en fullmakt eller getts en ställning som befullmäktigad av försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller polisen. I praktiken ska detta innebära företag som med försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller polisen har kommit överens om ett särskilt partnerskapsförfarande, där företaget med fullmakt svarar t.ex. för underhåll och reparation av försvarsmateriel. Fullmakten eller ställningen som befullmäktigad ska gälla hela kontraktsperioden, om inget annat överenskomms särskilt.

Enligt 2 punkten ska undantaget endast gälla utförsel eller överföring av försvarsmateriel som tillfälligt förts in för ett pågående projekt hos försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller polisen med stöd av ett uppdrag från försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller polisen. Tillfällig införsel av försvarsmateriel kan sammanhänga t.ex. med testning eller demonstration och utförsel eller överföring av den ska vara nödvändig för att försvarsmaterielen ska kunna returseras till ägaren eller till en tredje testare av försvarsmateriel. Undantaget i 2 punkten ska inte gälla andra än ovan nämnd utförsel eller överföring av försvarsmateriel som tillfälligt införts. Uppdraget ska alltid gälla ett specifikt fall.

I 3 punkten i paragrafen ska det föreskrivas om undantag som gäller en främmande stats försvarsmakt. Avgränsningen ska omfatta utförsel, överföring och transitering, om verksamheten baserar sig på avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor eller om verksamheten baserar sig på Europeiska unionens eller ett annat krishanteringsuppdrag. Undantaget gäller både militära och civila krishanteringsuppdrag och täcker också export, överföring och transiteringssituationer med anknytning till verkställandet, stödjäandet och hävandet av krishanteringsoperationer samt förberedande övningar inför krishanteringsuppdrag.

Enligt den föreslagna 4 punkten tillämpas lagen inte, om verksamheten har beviljats tillstånd med stöd av territorialövervakningslagen (755/2000). I territorialövervakningslagen föreskrivs om övervakning och tryggnad av Finlands territoriella integritet. En militärperson från en främmande stat får inte utan tillstånd överskrida gränsen till finskt territorium, om inte något annat följer av ett internationellt avtal som är förpliktande för Finland. Detsamma gäller i fråga om ett militärfordon från en främmande stat. En främmande stats statsluftfartyg eller statsfartyg får på begäran av en territorialövervakningsmyndighet eller en annan myndighet utan sådant tillstånd som avses i 5 § 1 mom. i territorialövervakningslagen komma in på finskt territorium för ett brådskande räddningsuppdrag eller ett uppdrag som gäller avvärijande av miljöskador eller för att assistera vintersjöfarten. I 9 § i territorialövervakningslagen föreskrivs att en militärperson eller en militäravdelning från en främmande stat inte utan tillstånd får delta i en militär övning eller föranstalta en sådan inom finskt territorium, om inte något annat följer av ett internationellt avtal som är förpliktande för Finland. Detsamma gäller en främmande stats statsluftfartyg och statsfartyg.

Avgränsningarna av tillämpningsområdet i den nuvarande lagen ska med små ändringar kvarstå också i den nya lagen. Avgränsningarna av tillämpningsområdet kommer också att täcka överföringssituationer. Avgränsningarna ska också stå i linje med den i artikel 4.2 i direktivet definierade marginalen som getts medlemsstaterna gällande tillämpningsområdet.

3 §. Försvarsmateriel. I den föreslagna paragrafen ska det föreskrivas om de produkter som lagen tillämpas på. Enligt 1 mom. avses med försvarsmateriel de produkter som definieras i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning och som enligt sina egenskaper har delats upp i 22 produktklasser, särskilt produkter som är planerade för militäranvändning och komponenter, tilläggsanordningar, tillbehör, utrustning och system som planerats för dem. Produktklasserna består av bl.a. vapen och vapensystem, stridsämnen för kemisk krigföring och biologiska och radioaktiva ämnen, militärfordon,

militärfartyg och militärluftfartyg, skyddsutrustning och skyddskonstruktioner, fotograferingsutrustning och dess motmedel, militärelektronik samt programvaror. Produktgrupperna beskrivs närmare i motiveringarna till 20 §.

På samma sätt som i den nuvarande lagen ska det fastställas att också kunnande och tillverkningsrätt med anknytning till försvarsmateriel ska övervakas; i synnerhet gäller detta en maskin och utrustning som är avsedd för tillverkning av försvarsmateriel samt datorprogramvaror som är förknippade med tillverkning eller användning av försvarsmateriel. I Europeiska unionens militära förteckning har know-how, tillverkningsanordningar och datorprogramvaror egna produktklasser (18, 21 och 22), som på basis av denna proposition därmed fortfarande ska övervakas.

Med komponent ska avses en vara, anordning, produkt eller annan tillverkning, med vilken syftet är att den ska fogas till försvarsmaterielen på så sätt att den inte utgör en dominerande del av slutprodukten identitet. Europeiska unionens gemensamma militära förteckning (den militära förteckningen) justeras regelbundet inom Europeiska unionen och vid behov beaktas motsvarande nationella och internationella förteckningar. Den militära förteckningen fungerar som direktivets produktäckning i enlighet med artikel 2 och den uppdateras i enlighet med artikel 13 i direktivet. Den militära förteckningen överlappar dock delvis produkterna i Europeiska unionens råds direktiv 91/477/EG om kontroll av förvärv och innehav av vapen. Den militära förteckningen innehåller delvis skjutvapen som klart har klassificerats som civila vapen och tillhör till dem, vilka i Finland övervakas av Polisstyrelsen. I direktivet om överföringar konstateras det också att det direktivet inte begränsar tillämpningen av direktivet om kontroll av förvärv och innehav av vapen. Detta bör beaktas när den militära förteckningen tillämpas.

Vid klassificeringen av försvarsmateriel ska dessutom beaktas preciseringarna vid definierandet av tillståndsmyndigheten för ammunition. Dessa särskilda situationer gäller produktklasserna 1 och 3 i den militära för-

teckningen, i fråga om vilka preciseringar ska göras i 2 och 3 mom. i denna paragraf.

Enligt 3 mom. ska lagen i fråga om produktklass 1 i den militära förteckningen endast tillämpas på helautomatiska vapen, precisionsgevär, slätborrade vapen och vapen för hylslös ammunition, vilka är planerade särskilt för militärt bruk samt på komponenter, tillbehör och utrustningar som planerats för dessa vapen.

Enligt 4 mom. ska lagen i fråga om produktklass 3 i den militära förteckningen endast tillämpas på ammunition på minst 12,7 mm och komponenter till den vilka hör till vapen som avses i 2 mom. och i produktklass 2 samt på ammunition på under 12,7 mm, som är exploderande spårlysammunition som genomborrar pansarplåt samt på annan ammunition som har märkts enligt militära standarder och på komponenter till den.

Övergången till produktklassificering i enlighet med den militära förteckningen underlättar den praktiska verksamheten, där den militära förteckningen redan iakttas. Meddelanden om avslag, dvs. negativa beslut, som stämmer överens med den gemensamma standpunkt om försvarsmaterielexport som Europeiska unionens råd har meddelat ges i enlighet med produktklasserna i den militära förteckningen.

4 §. Annan lagstiftning och internationella förpliktelser. I paragrafen ska ingå en bestämmelse med hänvisning till annan lagstiftning och till internationella fördrag, som gäller övervakning av försvarsmateriel och som ska iakttas utöver den föreslagna lagen.

I 1 mom. ska det hänvisas till lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning. I 2 mom. ska det tas in en hänvisning till skjutvapenlagen, där det också föreskrivs om övervakning av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler. Enligt 3 mom. ska i övervakningsförfarandet beaktas de internationella fördrag som förpliktar Finland, såsom konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande (FördrS 14–15/1975) samt konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav

och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (FördrS 19/1997).

2 kap. Tillståndsplikt

I kapitlet ska det föreskrivas om verksamhet som ska vara beroende av tillstånd enligt den föreslagna lagen.

5 §. Export. Enligt huvudregeln ska försvarsmateriel få exporteras från Finland ut ur Europeiska ekonomiska samarbetsområdet endast med ett tillstånd som beviljats för export. Detta ska på samma sätt som i den nuvarande lagen gälla också tillfällig export av försvarsmateriel.

I motsats till vad som är fallet i den nuvarande lagen ska med export avses endast export ut från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt gällande lagstiftning avses med export export till alla stater. Den föreslagna avgränsningen beror på direktivet, enligt vilket för export inom unionen används begreppet överföring. Terminologin står i samklang med den som används i skjutvapenlagstiftningen och lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning.

Med export ska också avses immateriell export, såsom sändande av teknologi, know-how och programvaror från Finland t.ex. med e-post, fax, sparat i dator eller på minnesticka eller per telefon. Om en person för know-how som ska klassificeras som försvarsmateriel med sig ut ur landet utan att ha den särskilt lagrat, och personen har för avsikt att på destinationsorten dela ut eller använda informationen, ska också detta anses som export av försvarsmateriel.

6 §. Överföring. Paragrafen ska innehålla huvudregeln om att export av försvarsmateriel inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, dvs. överföring, ska vara tillståndspliktig. Tillståndsplikten baserar sig på artikel 4.1 i direktivet, enligt vilken förhandstillstånd måste erhållas för överföring mellan medlemsstaterna av produkter med anknytning till försvaret. Försvarsmateriel ska få överföras endast med ett för överföring beviljat eller offentliggjort tillstånd. Tillstånd kan beviljas som ett individuellt överföringstillstånd eller som ett globalt överföringstillstånd eller offentliggöras som ett generellt

överföringstillstånd. Med offentliggörande avses att ett generellt överföringstillstånd meddelas på försvarsministeriets webbplats. Närmare bestämmelser om tillståndstyperna och om grunderna för beviljande av tillstånd finns i 3 kap.

7 §. Förmedling. I paragrafen ska ingå huvudregeln att förmedling av försvarsmateriel är tillståndspliktig.

Med förmedling av försvarsmateriel ska avses verksamhet, där en förmedlare sammanför kontraktsparterna i syfte att få tillstånd ett kontrakt om försvarsmateriel. Kontraktsparterna träffar inte nödvändigtvis varandra konkret. Förmedlarens verksamhet bör vara av avsevärd betydelse för att en juridisk åtgärd ska uppkomma för att verksamheten ska vara tillståndspliktig på det sätt som föreslås. Det är inte fråga om förmedling om ett försvarsindustriföretag, som är verksamt utomlands, säljer produkter som det tillverkat utomlands eller förvärvar delar eller komponenter av försvarsmateriel för att använda dem i sin egen produktion.

Enligt 1 mom. ska försvarsmateriel få förmedlas på finskt territorium endast med ett tillstånd som beviljats för förmedling. Den förmedlingsverksamhet som avses i det föreslagna 1 mom. ska ske på finskt territorium och den försvarsmateriel som ska förmedlas ska överföras utanför finskt territorium. Förmedlingen sker på finskt territorium, om en förmedlare som befinner sig i Finland förhandlar om eller ordnar ett kontrakt som gäller försvarsmateriel eller en annan juridisk åtgärd som gäller export av försvarsmateriel eller överföring av sådan från ett land till ett annat. Förmedlingen sker också på finskt territorium när äganderätten övergår från säljaren till förmedlaren eller från förmedlaren till köparen genom en juridisk åtgärd som vidtagits på finskt territorium.

I 2 mom. ska det föreskrivas om tillståndsplikt för förmedling som sker utanför finskt territorium. För förmedling som sker utomlands ska tillstånd krävas, om förmedlaren är en finsk medborgare, en finsk sammanslutning eller en utlänning som enligt lagen om hemkommun (201/1994) är bosatt i Finland. Genom det som föreslås försöker man förhindra att tillståndsbestämmelserna kringgås t.ex. genom att förmedlingsverksamheten

flyttas från Finland till ett sådant land där förmedlingsverksamheten inte är tillståndspliktig eller där förmedlaren bedömer att det är lättare att få förmedlingstillstånd än i Finland. De fysiska personer och sammanslutningar som föreslås bli omfattade av tillämpningen av momentet kan anses ha sådana beröringspunkter med Finland att det står i finskt intresse att övervaka den förmedlingsverksamhet dessa bedriver. Den föreslagna lagstiftningen motsvarar till denna del också den slutsats gällande övervakning av förmedlingen som har antagits i COARM-arbetsgruppen.

8 §. Transitering. Paragrafen ska innehålla huvudregeln att transitering av försvarsmateriel ska vara tillståndspliktig.

Med transitering ska avses transport av försvarsmateriel via Finland, då exportören eller mottagaren av försvarsmaterielen finns utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Med transitering ska avses på varandra följande transporter mellan vilka varan lagras i Finland under högst 14 dygn. Om försvarsmaterielen lagras en längre tid än detta, ska den fortsatta transporten av den från Finland vara export eller överföring av försvarsmateriel.

Enligt förslaget ska försvarsmateriel få transporteras via finskt territorium endast med ett tillstånd som beviljats för transitering.

Enligt direktivet ska transiteringstillstånd inte längre kunna krävas i interna transiteringssituationer inom Europeiska unionens territorium, utan då är det fråga om överföring.

3 kap. **Förutsättningar för beviljande och återkallande av tillstånd**

I detta kapitel ska det föreskrivas om förutsättningarna för att bevilja och återkalla tillstånd. Kapitlet ska innehålla bestämmelser om olika typer av överföringstillstånd samt om de situationer där de används, om säkerställande av slutanvändning och om tillståndets giltighetstid.

9 §. Allmänna förutsättningar för tillståndsprövning. Enligt förslaget beviljas eller offentliggörs det tillstånd som avses i 2 kap. endast, om tillståndet stämmer överens med

Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje och inte äventyrar Finlands säkerhet. Detta utgör huvudregeln för beviljandet och offentliggörandet av tillstånd. I innehållet i tillståndsprövningen ska inte tas in något egentligt nytt jämfört med nuvarande, men de allmänna förutsättningarna för tillståndsprövning ska framgå direkt av lagen.

Enligt 2 mom. ska i tillståndsprövningen beaktas Europeiska unionens råds gemensamma ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel. Den allmänna ståndpunkten har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning L 335/99, 13.12.2008.

I den gemensamma ståndpunkten ingår internationella förpliktelser som binder Finland, såsom de ekonomiska sanktioner och vapenembargon som FN:s säkerhetsråd har fastställt, Europeiska unionens förbud mot vapenexport samt begränsningar som Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, andra säkerhetsorganisationer eller internationella exportkontrollarrangemang har beslutat om, då dessa är multilateralt förpliktande.

Den allmänna ståndpunkten innehåller följande åtta kriterier för bedömning av tillstånd:

- 1) respekt för internationella förpliktelser och åtaganden,
- 2) respekt för de mänskliga rättigheterna i det slutliga bestämmelselandet,
- 3) den interna situationen i det slutliga bestämmelselandet som en följd av existerande spänningar och väpnade konflikter,
- 4) bevarande av regional fred, säkerhet och stabilitet,
- 5) den nationella säkerheten för medlemsstaterna och de territorier i fråga om vilka en medlemsstat är ansvarig för de yttre förbindelserna, samt för vänligt sinnade och allierade länder,
- 6) köparlandets uppträdande gentemot det internationella samfundet, i synnerhet i fråga om dess attityd till terrorism, arten av dess allianser och dess respekt för internationell rätt,
- 7) om det föreligger risk för att den militära tekniken eller krigsmaterielen kommer att

avledas till annat ändamål inom köparlandet eller återexporteras på oönskade villkor,

8) den exporterade militära teknikens eller materielens förenlighet med mottagarlandets tekniska och ekonomiska förmåga, med beaktande av det önskvärda i att stater får sina legitima behov på säkerhets- och försvarsområdet tillgodosedda med minsta möjliga användning av mänskliga och ekonomiska resurser till krigsmateriel.

I tillståndsprövningen ska det beaktas vilka egenskaper, användningsändamål och vilken militär betydelse den försvarsmateriel har som ska exporteras. Dessutom ska det beaktas vilken exportpolitik det tredjeland har som köper komponenten eller delsystemet eftersom vidareexporten av komponenten eller delsystemet kommer att ske under detta tredjelands exportövervakning. Utgångspunkten ska vara att tillstånd beviljas, om den nya leveransen till sin art motsvarar tidigare export, är en tilläggsleverans eller på ett annat sätt anknyter till tidigare export. Detsamma ska gälla sändandet av reservdelar eller kompletteringar till export som tidigare har fått tillstånd.

Enligt artikel 10 i den gemensamma ståndpunkten får medlemsstaterna, om så är lämpligt, också beakta den tilltänkta exportens inverkan på de egna ekonomiska, sociala, kommersiella och industriella intressena, men dessa faktorer ska inte påverka tillämpningen av ovan nämnda kriterier.

I Användarguiden (Europeiska unionens råds meddelande 9241/09, 29.4.2009), som ska tillämpas vid genomförandet av den gemensamma ståndpunkten och som uppdateras av rådets COARM-arbetsgrupp, finns bästa praxis gällande tolkningen av grunderna för tillståndsprövning.

Ansvarsfördelningen mellan försvarsministeriet och utrikesministeriet vid tillståndsprövning står fortsättningsvis i överensstämmelse med den linje som drogs upp i samband med lagrevideringen år 1995. Utrikesministeriet svarar för att en utrikes- och säkerhetspolitisk prövning görs. Försvarsindustrins utvecklingsförutsättningar som är beroende av möjligheten till export svarar försvarsministeriet för som en del av bedömningen av helheten. De i den gemensamma ståndpunkten nämnda industriella fördelarna

inbegriper i likhet med nuvarande lagstiftning det att i helhetsprövningen beaktas exportens betydelse med tanke på det finska försvarets materialberedskap och utvecklandet av den inhemska industrin i branschen. Det finska försvarets materialberedskap och utvecklandet av den inhemska industrin i branschen är delvis beroende av varandra, eftersom försvarets materialberedskap förutsätter att försörjningstryggheten kan säkerställas och i den intar den inhemska industrin en viktig del.

Preciserande bestämmelser om de allmänna förutsättningar som avses i 1 och 2 mom. kan meddelas genom förordning av statsrådet. I dessa ingår t.ex. de länder med vilka inte sammanhänger någon utrikes- och säkerhetspolitisk prövning gällande landet. För närvarande har dessa länder räknats upp i bilaga 3.3.1 till utrikesministeriets beslut om allmänna riktlinjer som gäller export och transitering av försvarsmateriel.

10 §. Typer av överföringstillstånd. I paragrafen ska det föreskrivas om tillståndstyperna för försvarsmaterielöverföringar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, vilka har definierats i artiklarna 5–7 i direktivet. Ett överföringstillstånd kan vara ett generellt överföringstillstånd, ett globalt överföringstillstånd eller ett individuellt överföringstillstånd.

Enligt 1 punkten i den föreslagna paragrafen kan ett generellt överföringstillstånd med tillståndsvillkor offentliggöras som ett sådant i artikel 5 i direktivet avsett, öppet tillstånd för en eller flera leverantörer som är etablerade i Finland för överföring av försvarsmateriel till en eller flera mottagare eller mottagargrupper som är etablerade inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. De generella överföringstillstånd som Finland har offentliggjort kan användas av företag eller andra överförare av försvarsmateriel, när de uppfyller de villkor som nämns i det generella överföringstillståndet och har registrerat sig hos försvarsministeriet på det sätt som närmare föreskrivs nedan i 31 §. Ett generellt överföringstillstånd ska således egentligen inte beviljas, men leverantörerna ska få tillstånd att använda det generella överföringstillståndet sedan de har registrerat sig som användare av det generella överföringstill-

ståndet. Registreringen som användare av ett generellt överföringstillstånd ska bekräftas med ett intyg som ges av försvarsministeriet. Mottagare av försvarsmateriel som överförs med stöd av generella överföringstillstånd ska när det är frågan om permanent export kunna vara endast försvarsmakten i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller dess upphandlingsmyndigheter eller ett företag som beviljats ett certifikat över sin tillförlitlighet. Om beviljande av certifikat ska föreskrivas i 5 kap. nedan.

Ett generellt överföringstillstånd ska kunna användas av flera överförare, och mottagare ska kunna vara flera än en part. De försvarsprodukter som överförs med ett generellt överföringstillstånd ska också kunna vara flera. Syftet med de generella överföringstillstånden är att förbättra försörjningssäkerheten i de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som skaffar sig sådan försvarsmateriel inom samarbetsområdet. Målet är också att förbättra samarbetet mellan de företag som är belägna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och främja bästa möjliga användning av leveranskedjorna. Dessa principer beaktas också när offentliggörandet av generella överföringstillstånd övervägs i Finland. I övrigt används vid övervägningen av tillstånd samma grunder som vid övervägningen av beviljandet av tillstånd för export, transitering och förmedling.

Ett överföringstillstånd ska på basis av 2 punkten kunna beviljas som ett globalt överföringstillstånd i enlighet med artikel 6 i direktivet, med vilket försvarsmateriel kan överföras till mottagarna i en eller flera medlemsstater. Ett globalt överföringstillstånd kan beviljas ett enskilt företag på ansökan, men de försvarsprodukter som ska överföras och deras mottagare kan vara flera. Globala överföringstillstånd ska beviljas när förutsättningarna för att offentliggöra ett generellt överföringstillstånd inte uppfylls. I fråga om varje globalt överföringstillstånd ska fastställas vilken försvarsmateriel den täcker och vilka mottagare som godkänts.

I 3 punkten i den föreslagna paragrafen ska det föreskrivas om beviljande av överföringstillstånd som ett individuellt överföringstillstånd som avses i artikel 7 i direktivet, vilket

berättigar till en försvarsmaterielöverföring till en mottagare inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. En överföring i enlighet med ett individuellt överföringstillstånd kan dock levereras i flera partier. Tillstånd kan beviljas på ansökan. Om grunderna för beviljande av ett individuellt överföringstillstånd föreskrivs nedan.

11 §. Förutsättningar för offentliggörande av ett generellt överföringstillstånd. I paragrafen ska de situationer där ett generellt överföringstillstånd kan offentliggöras i enlighet med artikel 5.2 och 5.3 i direktivet fastslås. Enligt 1 punkten i bestämmelsen offentliggörs ett generellt överföringstillstånd, om mottagaren av försvarsmaterielen är försvarsmakten i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en upphandlande myndighet på försvarsområdet som köper för exklusiv användning av försvarsmakten i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt den föreslagna 2 punkten offentliggörs ett generellt överföringstillstånd, om mottagaren av försvarsmaterielen är ett företag som fått ett certifikat. Om beviljandet av certifikat ska föreskrivas i 5 kapitlet.

För export i demonstrations-, utvärderings- och utställningssyften ska ett generellt överföringstillstånd offentliggöras enligt den föreslagna 3 punkten.

Enligt den föreslagna 4 punkten ska ett generellt överföringstillstånd offentliggöras i situationer där försvarsmateriel överförs till produktens ursprungliga leverantör i underhålls- och reparationssyften.

Enligt den föreslagna 5 punkten ska ett generellt överföringstillstånd offentliggöras, om mellanstatligt samarbete förutsätter det. Sådant kan till exempel vara samarbetsarrangemang, som EU-länderna har förbundit sig vid.

Enligt 6 punkten i den föreslagna paragrafen ska ett generellt överföringstillstånd offentliggöras också om det finns något annat särskilt skäl till överföringen som kan jämföras med de grunder som anförs ovan. Genom detta ges en möjlighet att inbegripa nationella speciellsituationer i systemet med generella överföringstillstånd.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska de situationer där generella överföringstillstånd an-

vänds, vilka produkter det täcker och andra villkor definieras i det generella överföringstillståndet. Således kan de generella överföringstillstånden vara av flera olika slag. I varje tillstånd definieras de situationer där tillståndet kan användas samt de produkter som kan överföras med stöd av det. Dessutom ska ett generellt överföringstillstånd kunna innehålla andra villkor, som kan anknyta t.ex. till rapportering av de överföringar som är förenliga med tillståndet eller säkerställande av slutanvändningen.

12 §. Förutsättningar för att ett globalt överföringstillstånd ska beviljas. I paragrafen ska det föreskrivas om förutsättningarna för att ett globalt överföringstillstånd ska beviljas. Ett globalt överföringstillstånd kan beviljas i situationer där förutsättningarna för att offentliggöra ett generellt överföringstillstånd inte uppfylls, men där det ändå inte finns behov att bevilja tillståndet som ett individuellt överföringstillstånd på det sätt som föreskrivs nedan. Ett tillstånd ska kunna vara ett globalt överföringstillstånd, om till exempel mottagaren av produkterna inte är en mottagare som har fått ett certifikat eller försvarsmakten i en annan medlemsstat, eller om den produkt som ska överföras inte är någon av de produkter som täcks av ett generellt överföringstillstånd.

13 §. Förutsättningar för att ett individuellt överföringstillstånd ska beviljas. I paragrafen ska de situationer fastslås där ett överföringstillstånd kan beviljas individuellt. Situationerna baserar sig på artikel 7 i direktivet. Enligt 1 punkten i paragrafen kan ett överföringstillstånd beviljas individuellt, om det behövs för att viktiga finska säkerhetsintressen ska kunna skyddas eller den allmänna ordningen tryggas. Sådana situationer påverkas av arten av den försvarsmateriel som ska överföras samt av behovet att bevaka eventuell vidareexport av materielen. Enligt 2 punkten kan överföringstillstånd beviljas individuellt, om det behövs för att internationella förpliktelser och förbindelser som binder Finland ska kunna iakttas, som t.ex. FN:s, EU:s eller OSSE:s sanktioner. Ifall det finns skäl att anta att en leverantör inte kan uppfylla alla de villkor som krävs för att ett globalt överföringstillstånd ska kunna beviljas, kan ett överföringstillstånd beviljas individuellt i

enlighet med 3 punkten i paragrafen. Detta skäl kan åberopas t.ex. om det anses att den som ansöker om exporttillstånd inte har tidigare erfarenhet av export av försvarsmateriel.

14 §. Förutsättningar som gäller sökanden. I paragrafen ska det föreskrivas om de förutsättningar som gäller sökanden. En central ställning ska det inta hur lämplig sökandens bransch och verksamhet är för den tillståndspliktiga verksamhet som ansökan gäller. Den som beviljas tillstånd ska också kunna följa de allmänna bestämmelserna i den föreslagna lagen och de särskilda villkor som gäller för tillståndet i fråga. En bedömning av sökandens lämplighet ska vara en del av den totala övervägningen av förutsättningarna för att bevilja tillstånd.

15 §. Verifiering av slutanvändning. I paragrafen ska det föreskrivas om skyldighet för den som ansöker om ett tillstånd att säkerställa slutanvändningen av försvarsmateriel som ska exporteras, överföras, transiteras och förmedlas. När beviljandet av tillstånd övervägs är det nödvändigt att veta i vilket land och på uppdrag av vem den försvarsmateriel som ska exporteras, överföras, transiteras eller förmedlas är avsedd att slutligt användas. Ett slutanvändarintyg ska vara försett med slutanvändarens underskrift i original. Viktigt i slutanvändarintyget är slutanvändarens försäkran om att den inte vidareexporterar produkterna i fråga utan tillstånd av de finska myndigheterna. Lagstiftningen om säkerställande av slutanvändningen ska stå i linje med artikel 4.6 i direktivet. Enligt punkten kan medlemsstaterna utnyttja möjligheten att begära en försäkran om slutanvändning, inklusive slutanvändarintyg, dock så att de följer gemenskapens lagstiftning.

I 2 mom. i paragrafen ska det föreskrivas att slutanvändningen ska säkerställas i samband med komponentexport och komponentöverföring samt transitering och förmedling av komponenter. Med komponent avses vara, anordning, produkt eller annat alster, som är avsedd att fogas till försvarsmateriel som avses i denna lag på så sätt att den inte utgör en dominerande del av slutprodukten. Som slutanvändare av en sådan vara ska anses den i vars produkt varan används. Säkerställandet av slutanvändningen av komponenterna ska stämma överens med artikel 4.8 i direktivet.

Enligt 3 mom. ska närmare bestämmelser om det förfarande som sammanhänger med säkerställandet av slutanvändning kunna utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

16 §. Tillståndets giltighet. I paragrafen ska det föreskrivas om giltighetstiden för varje tillståndstyp. I 1 mom. i paragrafen ska det föreskrivas att export-, förmedlings- och transiteringstillstånd samt ett individuellt överföringstillstånd beviljas för en viss tid. Den som ansöker om tillstånd ska i tillståndsansökan meddela under vilken tid tillståndet bör vara i kraft.

I 2 mom. ska det föreskrivas att ett globalt överföringstillstånd gäller i tre år. Tillståndet kan förnyas. Giltighetstiden fastslås på basis av artikel 6.2 i direktivet.

I 3 mom. ska det föreskrivas att ett generellt överföringstillstånd gäller tills vidare.

17 §. Återkallande av tillstånd. I paragrafen ska det föreskrivas om förutsättningarna för att ett tillstånd ska återkallas. När beslut om återkallande fattas ska förvaltningslagen (434/2003) iakttas.

Mot tillståndsvillkoren har brutits t.ex. om mängden försvarsmateriel som fastställts i tillståndet har överskridits eller om föremålet för tillståndet har ändrats utan att tillståndshavaren informerar tillståndsmyndigheten om ändringen. Vilseledande uppgifter kan vara t.ex. uppgifter om slutanvändaren som inte motsvarar verkligheten.

När det övervägs om ett tillstånd ska återkallas, ska de leveransförbindelser som getts beaktas, inklusive förbindelser om service- och reservdelsleveranser som anknyter till redan slutförda eller pågående försvarsmaterielleveranser.

Ett annat vägande skäl som villkor för återkallelse av ett tillstånd kan vara t.ex. ett skäl som sammanhänger med finska säkerhetsintressen eller den allmänna ordningen. Ett vägande skäl att återkalla ett tillstånd utgör också t.ex. ett förbud mot vapenexport som FN eller Europeiska unionen har ställt för tillståndets målland eller ändringar som eventuellt görs i Europeiska unionens gemensamma ståndpunkt om export av militär teknik och krigsmateriel. Återkallelse av ett tillstånd är nödvändig om situationen i motgarlandet förändras i grunden, vilket kan

leda till att den försvarsmateriel som exporterats eller förmedlats med tillståndet används för kränkning av mänskliga rättigheter eller vid väpnade anfall eller annan motsvarande icke-godtagbar verksamhet. En återkallelse av tillståndet är också möjlig, om det vid exporten eller förmedlingen har begåtts ett exportbrott eller en exportförseelse. Tillståndet ska kunna återkallas av den som beviljat det, dvs. statsrådet eller försvarsministeriet. Ett tillstånd ska kunna återkallas helt eller för en viss tid.

De villkor för återkallande av tillstånd om vilka föreskrivs i paragrafen ska stämma överens med de villkor för återkallande eller avbrytande av överföringstillstånd som definieras i artikel 4.9 i direktivet.

4 kap. **Förfarandet i tillståndsärenden**

I kapitlet ska det föreskrivas om hur tillstånd söks, tillståndsärenden behandlas och hur tillståndsmyndigheten fastställs. Kapitlet ska också innehålla grundläggande lagstiftning om arbetsgruppen för ärenden som gäller försvarsmaterielexport, definieringen av försvarsmateriel och om förhandsutlåtande.

18 §. Offentliggörande av generellt överföringstillstånd. I 1 mom. ska det föreskrivas att försvarsministeriet offentliggör generella överföringstillstånd. När ministeriet beslutar om att offentliggöra ett generellt överföringstillstånd ska det samtidigt fastställa villkoren för tillståndet.

Enligt 2 mom. ska de generella överföringstillstånden offentliggöras på försvarsministeriets webbplats.

19 §. Ansökan om tillstånd. I paragrafen ska det föreskrivas om hur man ansöker om exporttillstånd, globalt överföringstillstånd, individuellt överföringstillstånd samt om transiterings- och förmedlingstillstånd. Enligt 1 mom. ska de tillstånd som nämns i momentet sökas skriftligen hos försvarsministeriet på en blankett enligt ett av försvarsministeriet fastställt formulär. Genom förfarandet strävar man efter att försäkra sig om att tillräckliga uppgifter erhålls om de saker som är relevanta med tanke på behandlingen av ansökan.

Paragrafens 2 mom. gäller de uppgifter som ska anges i tillståndsansökan. Dessutom ska försvarsministeriet vid behov kunna förutsätta att sökanden lämnar in en annan utredning, som t.ex. en kopia på det kommersiella kontrakt som gäller exportpartiet eller på mottagarens licens eller ett annat tillstånd på basis av vilket denne har rätt att ta emot de artiklar som definieras i tillståndet. Ifall destinationsländerna är flera, ska de alla anges i ansökan.

20 §. Tillståndsmyndighet. I paragrafen ska det föreskrivas om tillståndsmyndigheten och hur dess behörighet fastställs. Enligt det föreslagna 1 mom. 1 punkten avgör statsrådets allmänna sammanträde ärenden som gäller exporttillstånd och transiteringstillstånd, om den produkt som ska exporteras ingår i de produktklasser 1—10 eller 12 i den militära förteckningen som avses i 3 § och om exportens värde är ansevärt stort. Vad som avses med att exportens värde är ansevärt stort ska liksom i dagens läge fastställas genom ett beslut av försvarsministeriet.

Statsrådets allmänna sammanträde avgör exporttillstånd i fråga om följande produktklasser, när exportens värde är ansevärt stort:

Produktklass 1, speciellt för militär användning utformade helautomatvapen, precisionsgewär, släbborrade vapen och vapen som använder hylslös ammunition samt särskilt utformade komponenter, tillbehör och utrustning för dessa vapen.

Produktklass 2, släbborrade vapen med en kaliber på minst 20 mm, andra vapen eller utrustning med en kaliber på minst 12,7 mm (0,50 tum), kastare samt tillbehör såsom skjutvapen, haubitsar, kanoner, granatkastare och pansarvärnsvapen, kastare, militära kastare för rök, gas och pyroteknik samt vapensikten.

Produktklass 3, ammunition på minst 12,7 mm till vapen som avses i produktklass 1 och komponenter till denna ammunition samt ammunition på under 12,7 mm som är exploderande spårlysammunition som genomborrar pansarplåt samt annan ammunition som märkts i enlighet med militära standarder och komponenter till den.

Produktklass 4, bomber, torpeder, raketer, robotar, andra anordningar och laddningar

med sprängverkan samt tillhörande utrustning och tillbehör. Till produktklassen räknas t.ex. minor, sjunkbomber samt sprängladdningar, sprängbomber och sprängutrustning. Också utrustning som är särskilt utformad för hantering, övervakning, aktivering, strömförsörjning med engångseffekt, avfyring, läggning, svepning, avlossning, vilseledning, störning, detonering eller detektering av produkter som avses i produktklassen ingår i den.

Produktklass 5, eldledningsutrustning. Utöver eldledningsutrustning ingår i produktklassen till den ansluten övervaknings- och varningsutrustning, utrustning för försök och skottställning samt motmedelsutrustning samt tillbehör som utformats särskilt för eldledningsutrustning. Till produktklassen hör t.ex. vapensikten och riktmedel, målfångnings-, målangivnings-, avståndsmättnings-, övervaknings- och målföljningssystem samt motmedelsutrustning som utformats för dessa.

Produktklass 6, markfordon, som är t.ex. stridsvagnar och andra militära bestyckade fordon samt militära fordon med lavetter eller utrustning för minläggning; pansarfordon samt bärgningsfordon. I produktklassen ingår också markfordon som har modifierats för militär användning. Modifiering innebär en ändring av konstruktionen eller en elektrisk eller mekanisk ändring som omfattar en eller flera komponenter som är särskilt utformade för militär användning, såsom t.ex. system för reglering av fyllningstrycket i däck, vilket används inifrån ett fordon i rörelse eller pansarskydd av viktiga delar.

Produktklass 7, kemiska och biologiska toxiska agens, agens för kravallhantering, radioaktiva material, tillhörande utrustning, komponenter och material. Till produktklassen hör biologiska agens och radioaktiva material anpassade för användning i krig för att åstadkomma förluster av människor och djur, förstöra utrustning och skördar eller skada miljön. Produktklassen är mycket omfattande och innehåller t.ex. kemiska stridsmedel för krigföring, frätande eller förlamande ämnen samt ämnen som förstör växtligheten.

Produktklass 8, sprängämnen och blandningar av dem. Sprängämnen är fasta, flytande eller gasformiga ämnen eller legeringar,

vilka förutsätts explodera när de används som initial-, tilläggs- eller huvudladdning i stridsspetsar samt i förstörelse- och andra syften. Till produktgruppen hör drivmedel; pyrotekniska ämnen; bränslen och därmed besläktade ämnen samt blandningar av dessa; oxidationsmedel och blandningar av dem; bindemedel, mjukgörare, monomerer och polymerer; tillsatser samt prekursorer. Produktklassen kan konstateras innehålla energetiska substanser. Sådana är substanser eller blandningar som reagerar kemiskt och frigör energi för avsedd brukstillämpning. Med blandning avses en sammansättning av två eller flera substanser, där minst en hör till ämnena i denna produktklass.

Drivmedel är ämnen eller blandningar som via en kemisk reaktion producerar stora volymer heta gaser i kontrollerad takt för att utföra mekaniskt arbete. Med pyrotekniska anordningar avses blandningar av fasta eller flytande bränslen och oxidationsmedel som när de antänds genomgår en energetisk kemisk reaktion i kontrollerad takt. Syftet med reaktionen är att åstadkomma en viss tidsmässig fördröjning eller kvantiteter av värmeutveckling, ljud, rök, synligt ljus eller infraröd strålning. Pyrotekniska ämnen och bränslen är t.ex. flygbränsle, som blandats särskilt för militära ändamål; alan; karboran, dekarboran samt pentaboran och derivat av dem.

Med tillsatser i produktklassen avses ämnen som används i explosiva blandningar för att förbättra deras egenskaper. Med prekursorer igen avses kemikalier, som används vid tillverkning av sprängämnen.

Produktklass 9, krigsfartyg och särskild marin krigsmateriel. Till dessa räknas t.ex. både ytfartyg och undervattensfarkoster som är särskilt utformade eller modifierade för militär användning, närmare definierade motorer och framdrivningssystem, anordningar för undervattensdetektion samt antiubåts- och antitorpednät.

Produktklass 10, flygplan och flygvapnets specialutrustning. Med flygplan avses luftfarkost med fasta vingar, svängande vingar, roterande vingar (helikoptrar), tippande rotor eller tippande vingar. Dessa är utöver stridsflygplan också t.ex. flygplan som är särskilt utformade eller modifierade för mili-

tär spaning, militär träning samt transport av trupper eller militär utrustning. Som utrustning kategoriseras bl.a. flygplansmotorer, trycktankningsenheter, militära skyddshjälmarna och skyddsmasker, särskilt utformade definierade fallskärmar samt automatiska styrsystem för fallskärmsfällda laster.

Produktklass 12, höghastighetsvapen med kinetisk energi och tillhörande utrustning. Vapensystemen ska vara särskilt utformade för att utplåna ett mål eller för att avbryta uppdrag. I produktklassen ingår också testnings- och utvärderingsanordningar och testmodeller som särskilt planerats för militär användning.

Statsrådets allmänna sammanträde ska avgöra ett ärende i fråga om ovan nämnda produktklasser bl.a. om ärendets utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse förutsätter det.

I praktiken innebär detta att statsrådets allmänna sammanträde behandlar exportansökningar som gäller EU- och EES-länder eller Schweiz. Detta står i linje med tanken att överföringar internt inom Europeiska unionen ska underlättas samt med det nuvarande utrikes- och säkerhetspolitiska godkännandet av export till EU- och EES-länderna och Schweiz.

I 2 mom. ska det föreskrivas att försvarsministeriet avgör export- och transiteringsärenden i fråga om andra produkter än dem som avses i 1 mom. Ministeriet avgör också ett ärende, om försvarsmateriel tillfälligt förs ut ur landet och äganderätten till den inte övergår till utlandet. Utförselsituationer av det senare slaget är t.ex. tillfällig utförsel av försvarsmateriel för underhålls-, reparations- och modifieringsarbeten samt i presentations- och utställningssyften, varefter produkterna återkommer till Finland.

Försvarsministeriet ska avgöra exporttillstånd i fråga om följande produktklasser:

Produktklass 11, elektronisk utrustning som inte ingår i andra produktklasser. Sådana produkter är t.ex. elektronisk stör- och motmedelsutrustning, hoppfrekvensrör och motmedel för användning under vattenytan.

Produktklass 13, pansar- eller skyddsutrustning samt skyddskonstruktioner såsom pansarplåt, olika ballistiska skydd, hjälmarna och kroppsskydd för militära system.

Produktklass 14, specialiserad utrustning för militär utbildning eller för simulering av militära scenarier. I produktklassen ingår simulatorer, som särskilt utformats för att träna användningen av skjutvapen eller vapen som avses i produktklass 1 eller 2. Med specialiserad utrustning för militär utbildning avses t.ex. militära simulatorer för anfall, flyguppdrag och radarmål samt simulatorer för elledning. Till produktklassen hör också bildgenererande system och system för alstrande av en interaktiv miljö för simulatorer om dessa utformats eller modifierats särskilt för militär användning.

Produktklass 15, bild- eller motmedelsutrustning. I produktklassen ingår t.ex. inspelnings- och bildbehandlingsutrustning, kameror, bildförstärkarutrustning, infraröd utrustning eller värmebildsutrustning samt bildradsensornutrustning.

Produktklass 16, smidesstycken, gjutstycken och andra obearbetade produkter vars användning i en produkt går att identifiera genom materialets beståndsdelar, form eller funktion, och som utformats särskilt för någon produkt som avses i produktklasserna 1—4, 6, 9, 10, 12 eller 19.

Produktklass 17, övrig utrustning, material och databaser som lämpar sig för militärt bruk. I produktklassen ingår t.ex. autonom utrustning för dykning, byggnadsutrustning, fältarbetsutrustning för användning i stridszon, robotar, parametriserade databaser, utrustning för generering av kärnkraft eller framdrivningsutrustning, generatorer för bruk i fält och containrar. Med begreppet parametriserade databaser avses en samling tekniska upplysningar av militär karaktär till vilka det kan hänvisas vid förbättring av prestanda hos militär utrustning eller militära system. Robot är en benämning på en manipuleringsmekanism, som kan vara av banstyrnings- eller punktstyrningstypen. För flera anordningar står det att de övervakas också i det fall att de har modifierats för militärt bruk. Med modifiering avses här strukturell, elektrisk, mekanisk eller annan ändring genom vilken en icke-militär produkt ges militära egenskaper.

Produktgrupp 18, utrustning för framställning av produkter och miljötestanordningar för framställning, certifiering, lämplighetsbedömning eller provning av försvarsmateri-

el. I produktionen ingår utformning, granskning, tillverkning, testning och kontroll. I produktklassen ingår t.ex. kontinuerligt arbetande nitreringsanläggningar, dehydreringspressar och skärmaskiner för tillskärning av strängsprutade drivmedel.

Produktklass 19, vapensystem baserade på riktad energi, därtill hörande utrustning eller motmedelsutrustning och testmodeller. I klassen ingår t.ex. lasersystem, partikelstrålesystem samt radiofrekvenssystem med hög effekt.

Produktklass 20, kryogen och supraledande utrustning. Sådan är utrustning som särskilt utformats eller konfigurerats för att monteras i ett fordon för militär mark-, marin-, luft- eller rymd användning och som fungerar när fordonet är i rörelse samt kan producera eller bibehålla temperaturer som understiger 103 K (-170 C). Med supraledande elektrisk utrustning som ingår i klassen avses roterande maskiner och transformatorer, som är särskilt utformade eller konfigurerade för att monteras i ett fordon eller för militär mark-, marin-, luft- eller rymd användning och som fungerar när fordonet är i rörelse. Med supraledande hänvisas till material som kan förlora all elektrisk resistens. Med andra ord kan de uppnå oändlig elektrisk ledningsförmåga och överföra mycket stora strömmar utan joulsk upphettning.

Produktklass 21, ett antal olika programvaror. Till exempel programvaror som har utformats för att utveckla, producera eller använda försvarsmateriel ingår i denna produktklass. Programvarorna är en samling av ett eller flera program eller mikroprogram som är lagrade i ett konkret uttrycksmedium. Med produktion avses alla produktionsskedet såsom produktionsutveckling, tillverkning, integrering, sammansättning, montering, inspektion, provning och kvalitetssäkring. I programvarorna ingår också sådana programvaror som utformats t.ex. för militär användning och för testning, simulering eller utvärdering av militära vapensystem samt för testning eller simulering av scenarier för militära operationer.

Produktklass 22, teknik som krävs för utveckling, produktion eller användning av den materiel som i denna paragraf har fastställts som underkastad övervakning. Teknik som

övervakas är också sådan teknik som krävs för utveckling, produktion eller användning av toxikologiska agens, tillhörande utrustning och komponenter som ingår i produktklass 7; eller för utveckling, produktion och användning av biopolymerer och kulturer av bestämda celler i produktklass 7.

Enligt 3 mom. ska försvarsministeriet avgöra ett tillståndsärende som gäller överföring och förmedling av försvarsmateriel. I princip är överföringar av försvarsmateriel utrikes- och säkerhetspolitiskt godtagbara och av denna anledning är det inte ändamålsenligt att ta upp dem vid statsrådets allmänna sammanträde för godkännande. Det att försvarsministeriet är tillståndsmyndighet stöder direktivets mål att göra det enklare att överföra försvarsmateriel inom Europeiska unionen. Förmedlingsverksamheten skiljer sig från export av försvarsmateriel i synnerhet i det att det vid förmedling inte är fråga om att exportera eller överföra till tredjeland försvarsmateriel av finskt ursprung. Förmedlingsverksamheten försiggår underställd exportkontrollen i de länder på vilkas territorier produkterna transporteras. Den försvarsmateriel som förmedlas kommer inte i något skede in på finskt territorium. Förmedlingen av försvarsmateriel är inte heller ekonomiskt eller utrikes- och säkerhetspolitiskt jämförbar med export eller transitering av försvarsmateriel. På dessa grunder är det motiverat att ett ärende som gäller förmedlingstillstånd avgörs vid försvarsministeriet.

Enligt 4 mom. bör försvarsministeriet med utrikesministeriet reda ut att det inte föreligger något utrikes- och säkerhetspolitiskt hinder för att bevilja tillstånd. Utrikesministeriets utlåtande ska i enlighet med nuvarande praxis presenteras i arbetsgruppen för ärenden som gäller försvarsmaterielexport, vilken behandlar utrikes- och säkerhetspolitiska tillståndsärenden.

21 §. Arbetsgrupp för ärenden som gäller export av försvarsmateriel. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska en arbetsgrupp för ärenden som gäller försvarsmaterielexport tillsättas för behandling av ärenden som gäller försvarsmaterielexport. Arbetsgruppen ska ge försvarsministeriet utlåtande om en tillståndsansökan som avses i denna lag, vars utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse förut-

sätter det, samt om ett ärende som gäller definiering av försvarsmateriel och begäran om förhandsutlåtande.

Arbetsgruppen ska vara motsvarande organ som den nuvarande exportarbetsgruppen. I arbetsgruppen ska ingå representanter för försvarsministeriet, utrikesministeriet, huvudstaben, Skyddspolisen, Polisstyrelsen och Tullstyrelsen.

22 §. Bestämmande av om en produkt utgör försvarsmateriel. Enligt den föreslagna bestämmelsen avgör försvarsministeriet i enskilda fall på eget initiativ eller på begäran om en produkt hör till de produktklasser som avses i 3 § och till tillämpningsområdet för denna lag. Definitionen på försvarsmateriel ändras under tidens lopp t.ex. som en följd av den tekniska utvecklingen. Bland annat av detta skäl är det inte möjligt att på författningsnivå uttömmande definiera den försvarsmateriel som ska omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde. Eftersom försvarsministeriet handlägger alla exporttillståndsärenden och avgör alla överförings- och förmedlingstillståndsärenden samt en del av exporttillståndsärendena, har försvarsministeriet den sakkunskap som behövs för att i enskilda fall kunna avgöra, huruvida en viss produkt ska betraktas som sådan försvarsmateriel som avses i den föreslagna lagen.

En begäran om definiering av försvarsmateriel görs skriftligen hos försvarsministeriet. I begäran ska meddelas vem som ansöker om definieringen, en så exakt beskrivning som möjligt av produkten samt en annan utredning som försvarsministeriet vid behov ber om. Möjligheten att begära en annan utredning gäller främst situationer där en begäran om definiering har gjorts på ett sådant sätt att det behövs mera uppgifter för att man ska kunna avgöra definieringen.

23 §. Förhandsutlåtande. I paragrafen ska det föreskrivas om hur man ansöker om förhandsutlåtande. Enligt 1 mom. ska försvarsministeriet på begäran innan ett tillståndsärende görs anhängigt ge ett utlåtande om huruvida en avsedd export, överföring, transitering eller förmedling av försvarsmateriel uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som avses i 3 kap.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska ett förhandsutlåtande begäras skriftligen och i det

ska meddelas uppgifter om sökanden, försvarsmaterielens mottagare och slutanvändning, destinationsländer, försvarsmaterielen, dess mängd, värde i eurobelopp samt en annan utredning som försvarsministeriet vid behov ber om. Möjligheten att begära en annan utredning gäller främst situationer där en begäran om förhandsutlåtande har gjorts på ett sådant sätt att det behövs mera uppgifter för att man ska kunna avgöra den.

5 kap. Certifikat

I kapitlet ska det föreskrivas om förutsättningarna för beviljande av certifikat till företag och om det förfarande som ska iakttas vid ansökan om, beviljande av, giltighet i fråga om, offentliggörande, återkallande och ömsesidigt erkännande av certifikat. Bestämmelserna om beviljande av certifikat baserar sig på artikel 9 i direktivet.

24 §. Ansökan om certifikat. I paragrafen ska det föreskrivas om hur man ansöker om certifikat. Den som vill ta emot försvarsmateriel med stöd av ett generellt överföringstillstånd ska ansöka om ett certifikat hos försvarsministeriet.

Enligt 2 mom. ska certifikat sökas skriftligen. I ansökan ska meddelas uppgifter om sökanden, om sökandens verksamhet inom försvarssektorn samt om sökandens interna överförings- och exporthanteringsystem jämte personal i ledande ställning.

Certifikatet baserar sig på artikel 9.1 i direktivet. I ett system med generella överföringstillstånd övergår man delvis till övervakning i efterhand i fråga om överföringar. Genom certifikaten ökar förtroendet mellan medlemsstaterna.

25 §. Uppgifter från myndigheter. I paragrafen ska det föreskrivas att försvarsministeriet för bedömning av om ett certifikat kan beviljas trots sekretessbestämmelserna ska ha rätt att av Skyddspolisen eller huvudstaben få information om en säkerhetsutredning som gäller sammanslutning över sökanden, vilken görs på det sätt som föreskrivs i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet (588/2004). Enligt 12 § i den lagen (885/2010) ska Skyddspolisen med stöd av en internationell förpliktelse som gäller informationssäkerhet svara för utred-

ningen av en sådan näringsidkares tillförlitlighet som avses i 1 § 2 mom. (säkerhetsutredning som gäller sammanslutning) samt för bedömningen på basis av utredningen. Huvudstaben svarar emellertid för uppgiften då det är fråga om anskaffning som hänför sig till försvaret. Vid behov ska Kommunikationsverket som en del av en säkerhetsutredning som gäller en sammanslutning göra en utredning och en bedömning av om en näringsidkares informationssystem och telekommunikation uppfyller de krav som följer av internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet.

Vid utredningen och bedömningen ska det beaktas hur säkerhetsklassificerad information kan skyddas mot att bli obehörigen röjd, ändrad eller utplånad; hur obehörigt tillträde kan förhindras till utrymmen där säkerhetsklassificerad information hanteras eller verksamhet bedrivs enligt ett säkerhetsklassificerat avtal och hur handledningen och utbildningen av personalen är ordnad.

Av Polisstyrelsen ska försvarsministeriet ha rätt att i fråga om sökanden få en utredning av de tillstånd som avses i skjutvapenlagen och tillståndens giltighet. Genom detta förfarande ska det säkerställas att försvarsministeriet till sitt förfogande har centrala uppgifter när ministeriet ger ett certifikat. I de tillstånd som Polisstyrelsen har beviljat ingår t.ex. de licenser som gäller utövande av näring inom vapensektorn.

Vidare ska det i paragrafen föreskrivas att försvarsministeriet med samtycke av sökanden ska kunna be att en utredning som motsvarar den säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar och avses i lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet ska inledas, om sökanden inte har en giltig säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar.

26 §. Föresättningar för att ett certifikat ska beviljas. Enligt den föreslagna paragrafen ska beviljandet av ett certifikat grunda sig på en bedömning av sökanden som görs utgående från de uppgifter som erhålls av den ansökan som avses i 24 § och den säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar och den utredning av de tillstånd som avses i skjutvapenlagen, vilka avses i 25 §. I synnerhet ska sökandens tillförlitlighet och verksamhet

inom området för produktion, export och import av försvarsmateriel, sökandens personal och andra resurser samt överförings- och exporthanteringssystem bedömas. Försvarsministeriet ska bevilja ett certifikat, om sökanden bedöms följa de bestämmelser som gäller export och överföring av försvarsmateriel samt de exportrestriktioner som en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har ställt på ett överföringstillstånd för försvarsmateriel.

27 §. Certifikatets giltighet. I paragrafen ska det föreskrivas att ett certifikat ska gälla en viss tid, dock högst fem år. Regleringen av giltigheten baserar sig på artikel 9.3 i direktivet.

Försvarsministeriet ska i enlighet med 2 mom. minst vart tredje år granska att förutsättningarna att bevilja certifikatet uppfylls. Förslaget grundar sig på artikel 9.5 i direktivet.

Försvarsministeriet ska för granskningen ha rätt att få de uppgifter som avses i 24 § 2 mom., 25, 33 och 35 §. Med hjälp av uppgifterna ska försvarsministeriet kunna granska, huruvida förutsättningarna för att bevilja ett certifikat fortfarande uppfylls. Vidare ska försvarsministeriet ha rätt att granska företagets lokaler, där de uppgifter som nämns i 33 § förvaras. Detta motsvarar kommissionens rekommendation om att de inspektörer som den behöriga myndigheten utnämner bör ha åtminstone tillträde till de lokaler saken gäller och rätt att granska och ta kopior på det bokföringsmaterial, den information, de förfaranderegler och det övriga material som är väsentligt med tanke på produkter som har exporterats, överförts eller mottagits med stöd av ett överföringstillstånd som getts av en annan medlemsstat. Granskningsrätten ska inte gälla lokaler som är avsedda för permanent boende.

Enligt 4 mom. ska ett mottagande företag som har fått ett certifikat meddela ändringar i sin verksamhet, om de kan påverka giltigheten eller innehållet i fråga om certifikatet. I enlighet med kommissionens rekommendation ska ett mottagande företag som har fått ett certifikat meddela om sådana ändringar i sin verksamhet som kan påverka certifikatets giltighet eller innehåll i synnerhet om det har gjorts en betydande ändring i det mottagande

företagets industriella verksamhet eller om den adress på vilken den behöriga myndigheten kan bekanta sig med bokföringen över den försvarsmateriel som mottagits med stöd av generella tillstånd har ändrats.

Enligt 5 mom. ska det genom förordning av försvarsministeriet kunna föreskrivas närmare om granskningen av ett certifikats giltighet.

28 §. Offentliggörande av certifikat. I paragrafen ska det föreskrivas att försvarsministeriet ska föra en aktuell förteckning över dem som fått certifikat. Bestämmelsen ska också tillämpas när ett certifikat återkallas. Försvarsministeriet ska ha till uppgift att meddela de uppgifter som gäller certifikat till samt uppdatera dem i det centralregister som Europeiska kommissionen upprätthåller CERTIDER (Certification for Defence-related Product Recipients). Via centralregistret ska Europaparlamentet och de stater som är belägna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet meddelas om ändringar som skett i certifikaten.

Den föreslagna regleringen motsvarar artikel 9.8 i direktivet, där en skyldighet ställs för medlemsstaterna att offentliggöra och uppdatera en förteckning över dem som har fått certifikat och att meddela detta till Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och Europeiska unionens medlemsstater.

Enligt 2 mom. ska det genom en förordning av försvarsministeriet kunna föreskrivas närmare om det förfarande som gäller offentliggörandet och uppdatering av certifikat.

29 §. Återkallande av certifikat. I paragrafen ska förutsättningarna för återkallande av certifikat fastslås, vilka grundar sig på artikel 9.7 i direktivet. Ett certifikat kan återkallas helt eller för en viss tid.

Om det att villkoren eller kriterierna inte har uppfyllts är av liten betydelse, kan ett certifikat återkallas för en viss tid. När den tidsfrist som ställts i ett beslut om återkallelse för en viss tid har gått ut, ska försvarsministeriet kontrollera huruvida det företag som fått ett certifikat uppfyller de villkor som sammanhänger med certifikatet. Beroende på företagets korrigerande åtgärder kan det tidsbestämda återkallandet avslutas, förlängas eller också kan certifikatet återkallas slutgiltigt. Ifall den som fått ett certifikat inte vidtar de

korrigerande åtgärder som försvarsministeriet har fastställt inom den bestämda tiden eller ifall det är av stor betydelse att certifikatets villkor inte uppfylls, kan certifikatet återkallas slutgiltigt direkt.

30 §. Ömsesidigt erkännande av certifikat. Enligt paragrafen ska ett certifikat som har beviljats i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet gälla också i Finland. Ett certifikat ska vara giltigt i den stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har beviljat certifikatet för att det ska gälla i Finland. Paragrafen baserar sig på artikel 9.6 i direktivet och utgående från den ska medlemsstaterna erkänna certifikat som har beviljats i en annan medlemsstat i enlighet med direktivet.

6 kap. Registrering

I kapitlet ska det föreskrivas om registrering som användare av generellt överföringstillstånd och om förutsättningarna för att en registrering ska godkännas samt om återkallande av ett godkännande. Bestämmelserna om registrering baserar sig på artiklarna 5.4 och 8.2 i direktivet.

31 §. Registrering som användare av generellt överföringstillstånd. I den föreslagna paragrafen ska det föreskrivas om registrering som användare av ett generellt överföringstillstånd. Innan ett generellt överföringstillstånd används första gången, ska varje användare av tillståndet registrera sig hos försvarsministeriet. Om registrering ska ansökas på en blankett, där det ska meddelas uppgifter om sökanden, det generella överföringstillstånd som sökanden har för avsikt att använda samt en annan utredning som försvarsministeriet vid behov ber om. Möjligheten att be om en annan utredning gäller främst sådana situationer där ansökan om registrering har gjorts så att det behövs mera uppgifter för att beslut om den ska kunna avfattas.

En registrering godkänns, om det på basis av de uppgifter som uppgetts i ansökan bedöms att sökanden kan uppfylla villkoren i det generella överföringstillståndet och enligt 14 § är lämplig att överföra försvarsmateriel och att iakttä de förfaranden som anknyter till generella överföringstillstånd.

Registrering som användare av ett generellt överföringstillstånd bekräftas genom ett intyg som försvarsministeriet ger.

32 §. Återkallande av en godkänd registrering. Enligt paragrafen ska försvarsministeriet kunna återkalla godkännandet av en registrering, om användaren har brutit mot villkoren för det generella överföringstillståndet, om sökanden i samband med ansökan om registrering har gett vilseledande uppgifter, om förutsättningarna för godkännandet av registreringen eller de omständigheter utgående från vilka registreringen har beviljats har förändrats i väsentlig grad eller om det övervägs att det finns ett annat vägande skäl till att återkalla registreringen.

7 kap. Särskilda bestämmelser

33 §. Utredningar som ska lämnas till försvarsministeriet samt bokföring. I paragrafen ska det föreskrivas om en skyldighet för dem som har beviljats export-, överförings-, transiterings- och förmedlingstillstånd att till försvarsministeriet lämna in utredningar över verksamheten enligt tillstånden samt om en bokföringsskyldighet.

Enligt 1 mom. ska de som har beviljats exporttillstånd till försvarsministeriet lämna en tillförlitlig utredning av att produkterna har levererats till destinationslandet i enlighet med tillståndsvillkoren samt halvårsvis för sin del en utredning av den försvarsmateriel som har exporterats, överförts, transiterats eller förmedlats. Kravet på rapportering baserar sig på artikel 8.3 och förvaringen av bokföringsmaterialet på artikel 8.4 i direktivet. Som en tillförlitlig utredning av att produkterna har levererats till destinationslandet i enlighet med tillståndsvillkoren anses ett av mottagaren ifyllt kvitto på att den har tagit emot de produkter som fastslås i tillståndet.

I 2 mom. föreskrivs om skyldighet för den som har fått ett överföringstillstånd samt den som använder ett generellt överföringstillstånd att ha en detaljerad och fullständig bokföring över de överföringar den har genomfört. I bokföringen ska följande uppgifter inbegripas: den exporterade eller överförda produkten, produktens mängd och värde, export- eller överföringsdagar, mottagare, slut-

användning och slutanvändare, om man känner till dem och bevis på att uppgifterna om eventuella exportrestriktioner som anknyter till överföringstillståndet har tillställts mottagaren av produkterna. Detta baserar sig på artikel 8.3 i direktivet. I den föreskrivs också om förvaring av bokföringen, vilket baserar sig på bokföringslagen (1336/1997). Enligt 2 kap. 10 § 1 mom. i bokföringslagen ska bokföringsböckerna samt kontoplanen med anteckningar om tillämpningsperiod bevaras minst 10 år efter räkenskapsperiodens utgång, ordnade så att det utan svårighet kan konstateras på vilket sätt databehandlingen har utförts. I 7 kapitlet i lagen föreskrivs särskilt om yrkesutövers bokföring. I 5 § i kapitlet föreskrivs att bevaringstiden för bokföringsböcker är sex år efter utgången av det år under vilket räkenskapsperioden gått till ända.

I 3 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av försvarsministeriet ska det kunna det föreskrivas närmare om de utredningar som ska lämnas till försvarsministeriet samt om den bokföring som gäller överföringar. Genom förordning ska det kunna föreskrivas t.ex. om innehållet i de utredningar som ska lämnas in och om de uppgifter om överföringen som ska inbegripas i bokföringen.

34 §. Tullverkets övervakning. I paragrafen ska det föreskrivas att övervakningen av export, överföring och transitering sköts av tullverket.

35 §. Rätt att få information. I paragrafen ska det föreskrivas om rätten att få information utöver det som i 25 § föreskrivs om detta. Försvarsministeriet, försvarsmakten, utrikesministeriet, inrikesministeriet, Skyddspolis, Polisstyrelsen och tullmyndigheten ska trots de sekretessbestämmelser som i övrigt gäller dem ha rätt att ge varandra sådan information som avses i denna lag och anknyter till den som ansöker om tillstånd, till produkten, slutanvändningen och annan exportövervakning av försvarsmateriel vilken myndigheterna behöver för sin övervakningsuppgift. Genom rätten att få information säkerställs det att myndigheterna till sitt förfogande har all information de behöver för bedömning t.ex. av en ansökan om export- eller överföringstillstånd för försvarsmateriel.

36 §. Avgifter. I paragrafen ska det föreskrivas om att export- och överföringstillstånd, certifikat och en säkerhetsutredning som gäller sammanslutningar, vilken eventuellt ingår i certifikatet, samt registrering är avgiftsbelagda och att detta grundar sig på lagen om grunderna för avgifter till staten. För närvarande föreskrivs om avgifter för exporttillstånd i försvarsministeriets förordning om försvarsministeriets avgiftsbelagda prestationer (1181/2010).

37 §. Ändringssökande. I paragrafen ska det föreskrivas om möjligheten att söka ändring i ett beslut i enlighet med den föreslagna lagen.

Ändring ska sökas på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut av statsrådet och försvarsministeriet ska sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt 2 mom. ska de beslut som fattats av myndigheterna följas trots att ändring har sökts. På verkställigheten av besluten ska med stöd av förvaltningsprocesslagen tillämpas de befogenheter som den domstol som ska handlägga överklagandet har att avbryta eller förbjuda verkställigheten eller annars bestämma om verkställigheten. Enligt 31 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen kan ett beslut verkställas innan det har vunnit laga kraft, om så stadgas i lag eller förordning eller om beslutet till sin art är sådant att det bör verkställas genast. De beslut som gäller återkallelse av beviljade tillstånd, av certifikat samt av godkännandet av en registrering är till sin art sådana att de genast ska verkställas.

38 §. Straffbestämmelser. I paragrafen ska det föreskrivas om straff för ett förfarande som strider mot den föreslagna lagen till den del som gärningen inte är straffbar enligt strafflagen. Brottsrubriceringen ska vara exportförseelse som avser försvarsmateriel.

Enligt vad som föreslås ska som exportförseelse som avser försvarsmateriel straffas det att man underlåter att lämna in sådana utredningar som avses i 33 § 1 mom. Enligt den föreslagna paragrafen ska den som har beviljats export-, överförings-, transiterings- eller förmedlingstillstånd till försvarsministeriet lämna in ett meddelande om att produkterna har levererats till destinationslandet samt

dessutom en utredning av produktmängderna halvårsvis. Vidare ska det vara straffbart att bryta mot de bokföringsbestämmelser som avses i 33 § 2 och 3 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den som transporterar försvarsmateriel med stöd av ett överföringstillstånd föra bok över genomförda överföringar och bevara bokföringsmaterialet i enlighet med bokföringslagen.

Straffet för exportförseelse som avser försvarsmateriel ska vara böter. Gärningen ska straffas både när den är avsiktlig och när den har skett av oaktsamhet.

Jämfört med gällande lag har straffbestämmelsen skrivits mera exakt och en uttrycklig bestämmelse om imputabilitet ska ingå i den. Straffpåföljden är densamma som i nuvarande lag.

I 2 mom. ska det ingå en hänvisning till 46 kap. 11 § i strafflagen, där det föreskrivs om exportbrott som avser försvarsmateriel.

8 kap. **Ikraftträdande och övergångsbestämmelse**

39 §. Ikraftträdande. Paragrafen ska innehålla en sedvanlig bestämmelse om ikraftträdande. Enligt 2 mom. ska genom lagen upphävas lagen av den 9 mars 1990 om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990).

40 §. Övergångsbestämmelse. I 1 mom. ska det ingå en övergångsbestämmelse enligt vilken på de ansökningar som blivit anhängiga innan lagen träder i kraft tillämpas den lag som gällde när lagen trädde i kraft. Detta är ändamålsenligt bl.a. av den anledningen att enligt förslaget kommer behörigheten i fråga om vissa ärenden att överföras från försvarsministeriet till Polisstyrelsen.

Enligt 2 mom. förblir de tillstånd i kraft som beviljats med stöd av den nuvarande lagen.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag ska enligt 3 mom. få vidtas innan lagen träder i kraft.

1.2 Strafflagen

34 a kap. Om terroristbrott

1 §. Brott som begåtts i terroristiskt syfte. Det föreslås att 1 mom. 3 punkten ska justeras till följd av att om exportbrott som avser försvarsmateriel numera föreskrivs i 46 kap. 11 § i strafflagen. Straffbestämmelsen fördes genom en lagändring 425/2009, som trädde i kraft den 1 oktober 2009, över från lagen om export och transitering av försvarsmateriel till strafflagen.

4 §. Främjande av en terroristgrupps verksamhet. Det föreslås att hänvisningen i 2 mom. ska justeras. I gällande bestämmelse hänvisas felaktigt till 1 mom. 6 punkten i samma paragraf, vilken inte längre finns. Korrekt hänvisning ska vara till 1 mom. 4 punkten.

46 kap. Brott som har samband med införsel och utförsel

11 §. Exportbrott som avser försvarsmateriel. Det föreslås att paragrafen ska justeras så att i straffbestämmelsen ska nämnas också överföring av försvarsmateriel. Samtidigt ska bestämmelsen skrivas i en mera exakt form än för närvarande.

Enligt det nuvarande 1 mom. ska den som utan tillstånd exporterar försvarsmateriel eller till utlandet överläter eller överför rätt att tillverka försvarsmateriel eller genom finskt territorium transporterar försvarsmateriel till ett tredje land eller förmedlar försvarsmateriel eller försöker göra detta, för exportbrott som avser försvarsmateriel dömas till böter eller fängelse i högst fyra år.

Bestämmelsen ska skrivas i en mera exakt form så att beskrivningen av det straffbara förfarandet motsvarar bestämmelserna i den föreslagna lagen om export av försvarsmateriel. Transport av försvarsmateriel utan tillstånd från Finland till en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, dvs. överföring utan tillstånd, ska nämnas särskilt i bestämmelsen vid sidan av annan export utan tillstånd. Överföring av försvarsmateriel innebär ett enklare förfarande än det nuvarande exporttillståndsförfarandet när försvarsmateriel transporteras inom Europeiska

ekonomiska samarbetsområdet. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till sitt sak-innehåll den nuvarande lagstiftningen.

Paragrafens 1 mom. som gäller verksamhet utan tillstånd ska för tydlighetens skull delas in i tre punkter. Enligt 1 punkten ska det vara straffbart att exportera och överföra försvarsmateriel från Finland. Med export av försvarsmateriel avses transport någon annanstans än till en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och med överföring av försvarsmateriel transport inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Överföring utan tillstånd ska främst avse fall där den som överför försvarsmateriel bör ha ett generellt överföringstillstånd eller ett globalt överföringstillstånd. Enligt 2 punkten ska det vara straffbart att förmedla försvarsmateriel utan tillstånd. Med förmedling avses att sätta kontraktsparter i förbindelse med varandra för att åstadkomma ett kontrakt som gäller export eller överföring av försvarsmateriel mellan tredjeländer. Enligt 3 punkten ska det vara straffbart att transportera försvarsmateriel via Finland utan tillstånd när exportören eller mottagaren av försvarsmaterielen finns utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I bestämmelsen ska inte längre, såsom är fallet i dagens läge, särskilt nämnas överlättelse eller överföring till utlandet av rätt att tillverka försvarsmateriel, eftersom rätten att tillverka försvarsmateriel anses ingå i begreppet försvarsmateriel.

Enligt 2 mom. ska för exportbrott som avser försvarsmateriel dömas också den som för att få ett överföringstillstånd lämnar osanna uppgifter eller hemlighåller uppgifter. Det föreslås att straffbestämmelsen ska utvidgas så att den också gäller transitering av försvarsmateriel. För transitering krävs tillstånd också enligt gällande lag. På finska ändras begreppet exporttillstånd språkligt, men den ändringen inverkar inte på det svenska begreppet.

För exportbrott som avser försvarsmateriel ska också den dömas som överför försvarsmateriel inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med stöd av ett generellt överföringstillstånd utan att överföraren har registrerat sig hos försvarsministeriet på det sätt som avses i 31 § i lagen om export av för-

svarsmateriel. Transport av försvarsmateriel utgående från ett generellt överföringstillstånd förutsätter registrering hos försvarsministeriet före den första transporten. I fall med generellt överföringstillstånd ersätter registreringen exporttillståndsförfarandet enligt gällande lag.

Enligt 3 mom. ska också försök till brott som avses i 1 mom. och 2 mom. 2 punkten straffas.

1.3 Skjutvapenlagen

41 §. *Export, överföring från Finland, förmedling och transitering av försvarsmateriel.* Det föreslås att hänvisningen i paragrafen till lagen om export och transitering av försvarsmateriel ska justeras till en hänvisning till den lag som ingår i det första lagförslaget.

1.4 Lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning

4 §. *Tillståndsplikt i fråga om export, överföring, förmedling och transitering av produkter som inte ingår i produktförteckningarna.* Det föreslås att hänvisningen i 2 mom. 1 punkten i paragrafen till lagen om export och transitering av försvarsmateriel ska justeras till en hänvisning till den lag som ingår i det första lagförslaget.

1.5 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

77 §. *Märkning av plastiska explosiva varor.* Det föreslås att hänvisningen i 4 mom. i paragrafen till lagen om export och transitering av försvarsmateriel ska justeras till en hänvisning till den lag som ingår i det första lagförslaget.

1.6 Lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring

2 §. *Myndigheter.* Det föreslås att hänvisningen i 4 mom. i paragrafen till lagen om

export och transitering av försvarsmateriel ska justeras till en hänvisning till den lag som ingår i det första lagförslaget.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den föreslagna lagen om export av försvarsmateriel innehåller bestämmelser med bemyndiganden att utfärda förordning.

Enligt den föreslagna 9 § ska genom förordning av statsrådet kunna föreskrivas närmare om innehållet i de allmänna grunderna för tillståndsprövningen. Övriga bestämmelser om bemyndiganden möjliggör att närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av försvarsministeriet (15, 27, 28 och 33 §). De närmare bestämmelser som ska utfärdas genom förordning av försvarsministeriet ska huvudsakligen gälla det förfarande som ska iakttas i tillståndsärenden och andra ansökningsärenden, de uppgifter som ska meddelas eller andra detaljer av teknisk art som sammanhänger med verkställigheten av exportkontrollen.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 30 juni 2012.

Enligt direktivet ska de lagar, förordningar och administrativa bestämmelser som förutsätts för att direktivet ska kunna följas antas och offentliggöras senast den 30 juni 2011 och de ska tillämpas från och med den 30 juni 2012.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Den föreslagna lagen om export av försvarsmateriel har beröringspunkter med skyddet av egendom och näringsfriheten som har tryggats i grundlagen. För export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel behövs enligt den föreslagna lagen tillstånd. Lagen ska i vissa situationer ge fullmakt att begränsa rättigheter som skyddas i grundlagen. Myndigheterna ska när de förutsättningar som presenteras i förslaget uppfylls kunna begränsa export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmate-

riel. Bestämmelserna begränsar näringsfriheten och användningen av egendom.

Enligt 18 § i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har tagit ställning till saken bl.a. när utskottet behandlade tillståndsplikten vid näringsutövning i vapenbranschen (GrUU 35/1997). I utlåtandet konstateras det att huvudregeln är näringsfrihet, och att det i undantagsfall får krävas tillstånd, men det ska då alltid regleras genom lag. Lagstadgade inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter måste vara exakta och noga avgränsade och deras substans, såsom omfattning och förutsättningar ska framgå av lagen.

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har tidigare bedömt förslag där skyldigheter eller begränsningar med anknytning till användning av egendom har ställts för företag. Utskottet har utgått ifrån att skyldigheterna och begränsningarna med hänsyn till egendomens speciella art står i samklang med grundlagen, om de finns inskrivna i tydliga bestämmelser i lag och är skäliga med avseende på ägaren (GrUU 4/2000, GrUU 36/2004).

Rätten att begränsa export ska huvudsakligen basera sig på internationella förpliktelser som binder Finland och på genomförandet av dessa samt på EU:s sekundära rätt och verkställandet av den. För en begränsning av näringsfriheten och användningen av egendom finns det följaktligen viktiga och starka samhälleliga intressen, och när man beaktar dem är också tillståndsplikten befogad.

Bestämmelser om de allmänna förutsättningarna för att ett tillstånd som gäller export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel ska beviljas finns i 9 § i den föreslagna lagen. Tillståndet bör stå i överensstämmelse med Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje och det får inte äventyra säkerheten i Finland. Europeiska unionens råds gemensamma standpunkt som har antagits för fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel, vilken ska följas när ett tillståndsärende behandlas och avgörs, framgår av bestämmelsen. I den gemensamma standpunkten ingår bl.a. de ekonomiska

sanktioner och vapenexportförbud som FN:s säkerhetsråd har fastställt samt de restriktioner som gäller multilateralt och som har bestämts av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och av internationella exportkontrollarrangemang.

De produkter som tillståndsplikten ska gälla fastslås i Europeiska unionens gemensamma militära förteckning. I den föreslagna 3 § ska vissa begränsningar göras i produktklasserna. På överföring av försvarsmateriel till en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska ett förenklat förfarande i enlighet med direktivet tillämpas. Bestämmelser om olika typer av överföringstillstånd och om förutsättningarna för att använda dem finns i 10—13 § i den föreslagna lagen.

För att syftet med exportkontrollen ska nås förutsätts att också den som ansöker om tillstånd kan anses tillförlitlig och att sökanden bedöms följa de bestämmelser som gäller export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel. De förutsättningar som gäller tillståndssökanden finns i 14 §. Dessutom är en förutsättning för mottagande av försvarsmateriel med stöd av det generella överföringstillstånd som föreslås att försvarsministeriet har beviljat mottagaren ett certifikat. Bestämmelser om ansökan om certifikat, om de uppgifter som ska fås av myndigheterna för behandlingen av ärendet och om förutsättningarna för att certifikat ska beviljas och återkallas ska ingå i 5 kapitlet i den föreslagna lagen. Förutsättningarna för att ett certifikat ska vara giltigt ska kunna kontrolleras med jämna mellanrum. För detta ska försvarsministeriets representant ha rätt att granska också de lokaler där tillståndshavaren förvarar det bokföringsmaterial som gäller överföringarna. Enligt en uttrycklig avgränsning ska en granskning dock inte få göras i lokaler som används för stadigvarande boende.

De föreslagna bestämmelserna är exakt avgränsade, noggranna och står i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen. Det väsentliga innehållet i de begränsningar som gäller näringsfrihet och användning av egendom, såsom tillståndspliktens omfattning och grunderna för beviljande av tillstånd framgår av lagen. Förslaget kan inte anses begränsa de grundläggande fri- och rättigheter om vil-

ka föreskrivs i 2 kap. i grundlagen i vidare omfattning än vad som är nödvändigt för att de samhälleligt viktiga mål som ligger till grund för lagstiftningen ska nås.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen är utgångspunkten den att förordningarna utfärdas av statsrådet. Ett ministerium kan ges bemyndigande att utfärda förordning i ärenden som är av teknisk natur samt i sådana ärenden som är av mindre samhällelig och politisk betydelse. Genom de bestämmelser som gäller bemyndigande att utfärda förordning

och som ingår i det första lagförslaget och som i 2 punkten ovan har konstaterats vara exakta och avgränsade ingriper man inte i grunderna för individens rättigheter eller skyldigheter.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om export av försvarsmateriel**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om övervakning av export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel och om övervakningsförfarandet.

2 §

Avgränsning av tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte, om

1) försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, polisen eller den som med fullmakt av dessa aktörer tillfälligt för ut ur landet eller överför försvarsmateriel som försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller polisen äger eller innehar,

2) försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet, polisen eller den som fått ett uppdrag av dessa aktörer för ut ur landet eller överför försvarsmateriel som tillfälligt förts in i landet för ett projekt som pågår hos försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller polisen,

3) en främmande stats försvarsmakt för ut ur landet, överför eller via finskt territorium transporterar försvarsmateriel som den äger eller innehar, om verksamheten baserar sig på avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (FördrS 65/1997), eller på Europeiska unionens krishanteringsuppdrag eller på något annat krishanteringsuppdrag.

4) det för verksamheten har beviljats tillstånd med stöd av territorialövervakningslagen (755/2000).

3 §

Försvarsmateriel

I denna lag avses med försvarsmateriel produkter som omfattas av Europeiska unionens gemensamma militära förteckning (*den militära förteckningen*) och som enligt sina egenskaper har delats in i 22 produktklasser och är särskilt utformade för militär användning samt för dessa utformade komponenter, tilläggsanordningar, tillbehör, utrustning och system.

Med försvarsmateriel avses också know-how och tillverkningsrätt som sammanhänger med tillverkning av försvarsmateriel.

I fråga om produktklass 1 i den militära förteckningen tillämpas denna lag endast på helautomatiska vapen, precisionsgevär, slätkborrade vapen och vapen där hylslös ammunition används, vilka utformats speciellt för militär användning, samt på komponenter, tilläggsanordningar och tillbehör som utformats för vapnen.

I fråga om produktklass 3 i den militära förteckningen tillämpas denna lag när det gäller vapen som avses i 3 mom. på

1) ammunition på minst 12,7 millimeter och komponenter till den,

2) ammunition på under 12,7 millimeter som är exploderande spårlyssammunion som genomborrar pansarplåt och på komponenter till den samt på annan ammunition som har märkts enligt militära standarder och på komponenter till den.

4 §

Annan lagstiftning och internationella förpliktelser

Bestämmelser om kontroll av export av produkter med dubbel användning finns i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996).

Om övervakningen av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler föreskrivs dessutom i skjutvapenlagen (1/1998).

Vid övervakningen av försvarsmateriel iakttas dessutom vad som särskilt föreskrivs om detta eller bestäms i internationella avtal som är förpliktande för Finland.

2 kap.

Tillståndsplikt

5 §

Export

Försvarsmateriel får exporteras från Finland till ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet endast med tillstånd som beviljats för export.

6 §

Överföring

Försvarsmateriel får exporteras från Finland till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet endast med ett sådant tillstånd för överföring som beviljats eller offentliggjorts.

7 §

Förmedling

Verksamhet genom vilken en förmedlare sammanför avtalsparter på finskt territorium för att få till stånd ett avtal om export av försvarsmateriel mellan stater som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för överföring av försvarsmateriel mellan stater som hör till Europeiska ekonomiska

samarbetsområdet, är tillåten endast med tillstånd som beviljats för förmedling.

Utanför finskt territorium får en finsk medborgare, en finsk sammanslutning samt en utlänning som enligt lagen om hemkommun (201/1994) är stadigvarande bosatt i Finland förmedla försvarsmateriel endast med tillstånd som beviljats för förmedling.

8 §

Transitering

Försvarsmateriel får transiteras genom Finland endast med tillstånd som beviljats för transitering, om exportören eller mottagaren är belägen utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 kap.

Förutsättningar för beviljande och återkallande av tillstånd

9 §

Allmänna förutsättningar för tillståndsprövning

Ett tillstånd enligt 2 kap. beviljas eller offentliggörs endast, om det stämmer överens med Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje och inte äventyrar Finlands säkerhet.

Tillstånd beviljas och offentliggörs på basis av en helhetsprövning, vid vilken den gemensamma standpunkt 2008/944/GUSP om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel som Europeiska unionens råd har inlett ska beaktas.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om de allmänna förutsättningar som avses i 1 och 2 mom.

10 §

Typer av överföringstillstånd

Ett överföringstillstånd kan vara ett

1) *generellt överföringstillstånd*, som offentliggörs som ett öppet tillstånd med tillståndsvillkor för flera leverantörer som är

etablerade i Finland för överföring av försvarsmateriel till en eller flera mottagare eller mottagargrupper som är etablerade inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2) *globalt överföringstillstånd*, som beviljas för överföring av försvarsmateriel till mottagare i en eller flera stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3) *individuellt överföringstillstånd*, som beviljas för en (1) överföring av försvarsmateriel till en (1) mottagare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

11 §

Förutsättningar för offentliggörande av ett generellt överföringstillstånd

Ett generellt överföringstillstånd kan offentliggöras, om

1) mottagare av försvarsmaterielen är försvarsmakten i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en sådan upphandlande myndighet på försvarsområdet, som gör upphandlingar endast för försvarsmakten i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2) mottagare av försvarsmaterielen är ett certifierat företag,

3) försvarsmateriel överförs i demonstrations-, utvärderings- och utställningssyften,

4) försvarsmateriel överförs till produktens ursprungliga leverantör för underhåll och reparation,

5) ett mellanstatligt samarbetsarrangemang förutsätter ett generellt överföringstillstånd,

6) det finns andra särskilda skäl för överföringen som kan jämföras med de grunder som avses ovan.

Vilka situationer överföringstillståndet får användas i, vilka produkter tillståndet omfattar och andra villkor anges i överföringstillståndet.

12 §

Förutsättningar för att ett globalt överföringstillstånd ska beviljas

Ett globalt överföringstillstånd kan beviljas i situationer där förutsättningarna för offent-

liggörande av ett generellt överföringstillstånd inte uppfylls.

13 §

Förutsättningar för att ett individuellt överföringstillstånd ska beviljas

Ett individuellt överföringstillstånd kan beviljas, om

1) det behövs för att viktiga finska säkerhetsintressen ska kunna skyddas eller den allmänna ordningen och säkerheten tryggas,

2) det behövs för att internationella förpliktelser och förbindelser som är bindande för Finland ska kunna iakttas eller

3) det finns betydande skäl att anta att leverantören inte kan uppfylla alla de villkor som krävs för att ett globalt överföringstillstånd ska kunna beviljas.

14 §

Förutsättningar som gäller sökanden

Ett tillstånd enligt 2 kap. kan beviljas en sökande, som utifrån verksamhetens art eller andra omständigheter som framkommit i samband med behandlingen av ett tillståndsärende är lämpad för att handha export, överföring, transitering eller förmedling av försvarsmateriel och som bedöms följa de bestämmelser som föreskrivs i och med stöd av denna lag.

15 §

Verifiering av slutanvändning

Den som ansöker om ett tillstånd enligt 2 kap. kan åläggas att lämna en utredning om försvarsmaterielens slutanvändare. Som utredning godkänns ett intyg som utfärdats av produkternas slutanvändare (*slutanvändarintyg*).

Om den vara som tillståndsansökan gäller är avsedd att användas endast som komponent i en annan produkt, ska den som använder varan vid tillverkningen av sin egen produkt i egenskap av varans slutanvändare på

yrkan utfärda ett intyg på sådan användning (*intyg över användning i egen produktion*).

Genom förordning av försvarsministeriet kan närmare bestämmelser om verifiering av slutanvändning utfärdas.

16 §

Tillståndets giltighet

Tillstånd för export, förmedling och transitering samt ett individuellt överföringstillstånd beviljas för viss tid.

Globala överföringstillstånd beviljas för tre år åt gången och de kan förnyas.

Generella överföringstillstånd gäller tills vidare, om de inte särskilt återkallas.

17 §

Återkallande av tillstånd

Ett tillstånd kan återkallas, om

1) tillståndshavaren har brutit mot tillståndsvillkoren,

2) sökanden har lämnat vilseledande uppgifter i tillståndsansökan,

3) de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd eller de omständigheter utifrån vilka tillståndet har beviljats har förändrats väsentligt,

4) det enligt prövning finns andra vägande skäl för att återkalla tillståndet.

Ett tillstånd kan återkallas helt eller för viss tid.

4 kap.

Förfarandet i tillståndsärenden

18 §

Offentliggörande av generell överföringstillstånd

Försvarsministeriet ska offentliggöra generella överföringstillstånd.

Generella överföringstillstånd offentliggörs på försvarsministeriets webbplats.

19 §

Ansökan om tillstånd

Exporttillstånd, globalt överföringstillstånd, individuellt överföringstillstånd samt transiterings- och förmedlingstillstånd ska sökas skriftligen hos försvarsministeriet på en blankett enligt ett av försvarsministeriet fastställt formulär.

Vid ansökan om tillstånd ska meddelas

1) uppgifter om sökanden,

2) försvarsmaterielens mottagare och slutanvändning,

3) destinationsländer,

4) försvarsmaterielen, dess mängd och värde i euro,

5) den tid som tillståndet bör vara giltigt,

6) vilka andra utredningar försvarsministeriet vid behov inbegärt.

20 §

Tillståndsmyndighet

Statsrådets allmänna sammanträde avgör ett ärende som gäller export- och transiteringstillstånd, om den produkt i den militära förteckningen som ska exporteras ingår i produktklasserna 1—10 eller 12 enligt 3 § och värdet av exporten är mycket stort, eller om ärendets utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse förutsätter det.

Försvarsministeriet avgör ett ärende som gäller export- och transiteringstillstånd i fråga om andra situationer än de som avses i 1 mom. eller om försvarsmateriel tillfälligt förs ut ur landet och äganderätten till den inte övergår till utlandet.

Försvarsministeriet avgör ett tillståndsärende som gäller överföring och förmedling av försvarsmateriel.

När ett tillståndsärende förutsätter det ska försvarsministeriet genom en förfrågan hos utrikesministeriet särskilt klargöra att det inte föreligger något utrikes- och säkerhetspolitiskt hinder för att bevilja tillstånd.

21 §

Arbetsgrupp för ärenden som gäller export av försvarsmateriel

För behandling av ärenden som gäller export av försvarsmateriel finns en av försvarsministeriet för tre år i sänder tillsatt arbetsgrupp för ärenden som gäller export av försvarsmateriel med representanter för försvarsministeriet, utrikesministeriet, huvudstaben, skyddspolisen, Polisstyrelsen och Tullstyrelsen.

Arbetsgruppen har till uppgift att till försvarsministeriet lämna utlåtanden om sådana tillståndsansökningar enligt denna lag, vilkas utrikes- och säkerhetspolitiska betydelse förutsätter det, samt om ärenden som gäller bestämmande av om en produkt utgör försvarsmateriel och begäran om förhandsutlåtande.

22 §

Bestämmande av om en produkt utgör försvarsmateriel

Försvarsministeriet avgör i enskilda fall på eget initiativ eller på begäran huruvida en produkt i den militära förteckningen hör till produktklasserna enligt 3 § och omfattas av tillämpningsområdet för denna lag. När ett sådant avgörande begärs ska det skriftligen meddelas

- 1) uppgifter om sökanden,
- 2) en beskrivning av produkten,
- 3) vilka andra utredningar försvarsministeriet vid behov inbegärt.

23 §

Förhandsutlåtande

Försvarsministeriet ger på begäran innan ett tillståndsärende görs anhängigt ett utlåtande om huruvida en avsedd export, överföring, transitering eller förmedling av försvarsmateriel uppfyller förutsättningarna enligt 3 kap. för beviljande av tillstånd.

Ett förhandsutlåtande ska begäras skriftligen och i begäran ska meddelas

- 1) uppgifter om sökanden,

2) försvarsmaterielens mottagare och slutanvändning,

3) destinationsländer,

4) försvarsmaterielen, dess mängd och värde i euro,

5) vilka andra utredningar försvarsministeriet vid behov inbegärt.

5 kap.

Certifikat

24 §

Ansökan om certifikat

Den som önskar ta emot försvarsmateriel med stöd av ett generellt överföringstillstånd enligt 10 §, ska ansöka om ett certifikat hos försvarsministeriet.

Ett certifikat söks skriftligen. I ansökan ska lämnas uppgifter om sökanden, om sökandens verksamhet inom försvarsområdet samt om sökandens interna överförings- och exporthanteringssystem jämte personal i ledande ställning.

25 §

Uppgifter från myndigheter

För bedömningen av huruvida ett certifikat ska beviljas har försvarsministeriet trots sekretessbestämmelserna rätt att

1) av skyddspolisen eller huvudstaben få uppgifter om en sådan säkerhetsutredning enligt lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet (588/2004) som gäller sammanslutning och avser sökanden,

2) av Polisstyrelsen få en utredning över sökandens tillstånd enligt skjutvapenlagen och tillståndens giltighet.

Försvarsministeriet kan med samtycke av den som ansöker om certifikat begära påbörjande av en utredning, som motsvarar den säkerhetsutredning som gäller sammanslutning enligt lagen om internationella förpliktelser som gäller informationssäkerhet, om sökanden inte har en giltig säkerhetsutredning som gäller sammanslutning.

26 §

Förutsättningar för att ett certifikat ska beviljas

Utifrån uppgifterna i ansökan enligt 24 § samt i den säkerhetsutredning som gäller sammanslutning och den utredning av tillstånd enligt skjutvapenlagen vilka avses i 25 § ska försvarsministeriet bedöma sökandens tillförlitlighet och verksamhet inom området för produktion, export och import av försvarsmateriel, sökandens personalresurser och andra resurser samt överförings- och exporthanteringssystem. Den som enligt en bedömning på basis av ovannämnda uppgifter kommer att iaktta bestämmelserna och föreskrifterna om export och överföring av försvarsmateriel ska beviljas certifikat av försvarsministeriet.

27 §

Certifikatets giltighet

Ett certifikat gäller en viss tid, dock högst fem år.

Försvarsministeriet ska minst vart tredje år kontrollera att förutsättningarna för att ett certifikat ska beviljas har uppfyllts. För kontrollen har försvarsministeriet rätt att få de uppgifter som avses i 24 § 2 mom., 25, 33 och 35 § och att inspektera de utrymmen där de uppgifter som avses i 33 § förvaras. Inspektioner får dock inte utföras i utrymmen som används för stadigvarande boende.

Ett mottagande företag som fått ett certifikat ska meddela försvarsministeriet om sådana ändringar i sin verksamhet som kan påverka förutsättningarna för certifikatets giltighet.

Genom förordning av försvarsministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om kontrollen av giltigheten för ett certifikat.

28 §

Offentliggörande av certifikat

Försvarsministeriet för en uppdaterad förteckning över dem som beviljats ett finskt certifikat samt offentliggör uppgifterna i det

centralregister som Europeiska kommissionen förvaltar. Försvarsministeriet meddelar via centralregistret uppgifterna till Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och de stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Genom förordning av försvarsministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om det förfarande som gäller offentliggörande och uppdatering av certifikatförteckningen.

29 §

Återkallande av certifikat

Försvarsministeriet kan återkalla ett certifikat, om det i en utredning enligt 25 § eller annars har kommit fram omständigheter som visar att den som beviljats certifikat inte uppfyller förutsättningarna för att certifikat ska beviljas.

Ett certifikat kan återkallas helt eller för viss tid.

30 §

Ömsesidigt erkännande av certifikat

Ett certifikat som har beviljats i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är giltigt i Finland.

6 kap.

Registrering

31 §

Registrering som användare av generellt överföringstillstånd

Den som ämnar överföra försvarsmateriel med ett generellt överföringstillstånd som försvarsministeriet har offentliggjort ska registrera sig hos försvarsministeriet innan det generella överföringstillståndet används för första gången.

I registreringsansökan ska meddelas

- 1) uppgifter om sökanden,
- 2) det generella överföringstillstånd som sökanden ämnar använda,

3) vilka andra utredningar försvarsministeriet vid behov inbegär.

En registrering godkänns, om sökanden enligt en bedömning på basis av uppgifterna i 2 mom. kan uppfylla villkoren för generellt överföringstillstånd och enligt 14 § är lämpad för att överföra försvarsmateriel.

Registreringen som användare av ett generellt överföringstillstånd bekräftas genom ett intyg av försvarsministeriet.

32 §

Återkallande av en godkänd registrering

Försvarsministeriet kan återkalla en godkänd registrering, om

1) användaren har brutit mot villkoren för det generella överföringstillståndet,

2) sökanden har lämnat vilseledande uppgifter i registreringsansökan,

3) förutsättningarna för godkännande av registreringen eller de omständigheter utifrån vilka registreringen har beviljats, har förändrats i väsentlig grad,

4) när andra vägande skäl till att återkalla registreringen anses föreligga.

7 kap.

Särskilda bestämmelser

33 §

Utredningar som ska lämnas till försvarsministeriet samt bokföring

Den som har beviljats export-, överförings-, transiterings- eller förmedlingstillstånd ska till försvarsministeriet lämna en tillförlitlig utredning över att produkterna har levererats till destinationslandet i enlighet med tillståndsvillkoren samt för egen del halvårsvis en utredning över den försvarsmateriel som har exporterats, överförs, transiterats eller förmedlats.

Den som har beviljats överföringstillstånd samt den som använder ett generellt överföringstillstånd ska ha händelsebaserad och fullständig bokföring över sina överföringar. Bestämmelser om förvaring av bokföringsmaterial finns i bokföringslagen (1336/1997).

I bokföringen ska följande uppgifter tas in:

1) den exporterade eller överförda försvarsmaterielen,

2) försvarsmaterielens mängd och värde i euro,

3) datum för export eller överföring,

4) mottagare,

5) slutanvändning och slutanvändare, om de är kända,

6) en utredning över att uppgifter om de exportrestriktioner som eventuellt fogats till överföringstillståndet har sänkts till den som tar emot försvarsmaterielen.

Genom förordning av försvarsministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om de utredningar som ska lämnas till försvarsministeriet samt om den bokföring som gäller överföringarna.

34 §

Tullverkets övervakning

Tullverket övervakar export, överföring och transitering av försvarsmateriel.

35 §

Rätt att få information

Utöver det som i 25 § föreskrivs om erhållande av uppgifter, har försvarsministeriet, försvarsmakten, utrikesministeriet, inrikesministeriet, skyddspolisens, Polisstyrelsen och tullmyndigheten trots de sekretessbestämmelser som i övrigt gäller dem rätt att ge varandra sådan information enligt denna lag som myndigheterna behöver för sin övervakningsuppgift och som har samband med den som ansöker om tillstånd, produkten, slutanvändningen och annan exportövervakning av försvarsmateriel.

36 §

Avgifter

En avgift tas ut för tillståndsbeslut, certifikat jämte eventuell säkerhetsutredning som gäller sammanslutning samt för registrering enligt denna lag. Bestämmelser om avgifter-

nas storlek finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

37 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut enligt denna lag söks på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ett beslut enligt 17, 29 och 32 § i denna lag ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

38 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1) underlåter att lämna in en utredning enligt 33 § 1 mom., eller

2) bryter mot de bestämmelser om bokföring som avses i 33 § 2 – 3 mom.

ska för *exportförseelse som avser försvarsmateriel* dömas till böter.

Om straff för exportbrott som avser försvarsmateriel föreskrivs i 46 kap. 11 § i strafflagen (39/1889).

8 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

39 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990).

40 §

Övergångsbestämmelse

På tillståndsansökningar som blivit anhängiga innan denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

De tillstånd som beviljats med stöd av den lag som gäller när denna lag träder i kraft förblir i kraft.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten och 4 § 2 mom. samt 46 kap. 11 §, sådana de lyder, 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i lag 17/2003 och 4 § 2 mom. i lag 832/2003 samt 46 kap. 11 § i lag 425/2009, som följer:

34 a kap.

Om terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet fortkäffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller exportbrott som avser försvarsmateriel, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4 §

Främjande av en terroristgrupps verksamhet

Vad som i 1 mom. 4 punkten föreskrivs om juridisk rådgivning gäller inte uppdrag som juridiskt biträde eller ombud vid förundersökning eller domstolsbehandling av brott eller straffverkställighet.

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

11 §

Exportbrott som avser försvarsmateriel

Den som utan tillstånd enligt lagen om export av försvarsmateriel (/201)

1) exporterar eller överför försvarsmateriel från Finland,

2) sammanför avtalsparter för att få tillstånd ett avtal om export eller överföring av försvarsmateriel mellan tredjeländer eller

3) transporterar försvarsmateriel via Finland när exportören eller mottagaren av försvarsmaterielen är belägen utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

ska för *exportbrott som avser försvarsmateriel* dömas till böter eller till fängelse i högst fyra år.

För exportbrott som avser försvarsmateriel ska också den dömas, som

1) lämnar osanna uppgifter eller hemlighåller uppgifter för att få ett exporttillstånd, överföringstillstånd, förmedlingstillstånd eller transiteringstillstånd enligt lagen om export av försvarsmateriel eller

2) överför försvarsmateriel från Finland till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

utan att ha registrerat sig hos försvarsministe-
riet på det sätt som avses i 31 § i lagen om
export av försvarsmateriel.

Försök till brott som avses i 1 mom. och 2
mom. 2 punkten är straffbart.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.**Lag****om ändring av 41 § i skjutvapenlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 41 § som följer:

41 §	na skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som ska betraktas som försvarsmateriel finns i lagen om export av försvarsmateriel (/20).
<i>Export, överföring från Finland, förmedling och transitering av försvarsmateriel</i>	
Bestämmelser om export, överföring från Finland, förmedling och transitering av såda-	Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 4 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) 4 § 2 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 226/2011, som följer:

4 §

Tillståndsplikt i fråga om export, förmedling, transitering och överföring av produkter som inte ingår i produktförteckningarna

—————
 Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om det land som köper produkterna eller bestämmelselandet är föremål för ett vapenembargo som har beslutats genom en gemensam ståndpunkt eller gemensam åtgärd som har antagits av rådet eller genom ett beslut av Orga-

nisationen för säkerhet och samarbete i Europa eller ett vapenembargo som har beslutats i en bindande resolution av Förenta nationernas säkerhetsråd och om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda för militär slutanvändning. Med militär slutanvändning avses

1) införlivande med försvarsmateriel enligt lagen om export av försvarsmateriel (/20), nedan *exportlagen*,

—————
 Denna lag träder i kraft den 20 .

5.**Lag****om ändring av 77 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor
(390/2005) 77 § 4 mom. som följer:

77 §

Märkning av plastiska explosiva varor

Bestämmelser om export av försvarsmateriel finns i lagen om export av försvarsmateriel (/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (346/1997) 2 § 6 mom., sådant det lyder i lag 902/2010, som följer:

2 §

Myndigheter

svarsministeriet svarar dock för de uppgifter som hör till tillämpningsområdet för lagen om export av försvarsmateriel (/20).

Utrikesministeriet svarar för den exportkontroll som konventionen förutsätter. För-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 28 oktober 2011

Republikens president

TARJA HALONEN

Försvarsminister *Stefan Wallin*

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten och 4 § 2 mom. samt 46 kap. 11 §, sådana de lyder, 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i lag 17/2003 och 4 § 2 mom. i lag 832/2003 samt 46 kap. 11 § i lag 425/2009, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

34 a kap

34 a kap.

Om terroristbrott**Om terroristbrott**

1 §

1 §

*Brott som begåtts i terroristiskt syfte**Brott som begåtts i terroristiskt syfte*

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller *sådant exportbrott som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990)*, skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller *exportbrott som avser försvarsmateriel*, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4 §

4 §

*Främjande av en terroristgrupps verksamhet**Främjande av en terroristgrupps verksamhet*

Vad som i 1 mom. 6 punkten föreskrivs om juridisk rådgivning gäller inte uppdrag som juridiskt biträde eller ombud vid förundersökning eller domstolsbehandling av brott eller straffverkställighet.

Vad som i 1 mom. 4 punkten föreskrivs om juridisk rådgivning gäller inte uppdrag som juridiskt biträde eller ombud vid förundersökning eller domstolsbehandling av brott eller straffverkställighet.

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

11 §

Exportbrott som avser försvarsmateriel

Den som utan tillstånd exporterar försvarsmateriel eller till utlandet överlåter eller överför rätt att tillverka försvarsmateriel eller genom finskt territorium transporterar försvarsmateriel till ett tredje land eller förmedlar försvarsmateriel eller försöker göra detta, ska för exportbrott som avser försvarsmateriel dömas till böter eller fängelse i högst fyra år.

För exportbrott som avser försvarsmateriel döms också den som för att få exporttillstånd eller förmedlingstillstånd lämnar osanna uppgifter eller hemlighåller uppgifter.

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

11 §

Exportbrott som avser försvarsmateriel

Den som utan tillstånd *enligt lagen om export av försvarsmateriel (/201)*

1) exporterar eller överför försvarsmateriel från Finland,

2) sammanför avtalsparter för att få till stånd ett avtal om export eller överföring av försvarsmateriel mellan tredjeländer eller

3) transporterar försvarsmateriel via Finland när exportören eller mottagaren av försvarsmaterielen är belägen utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

ska för exportbrott som avser försvarsmateriel dömas till böter eller till fängelse i högst fyra år.

För exportbrott som avser försvarsmateriel ska också den dömas, som

1) lämnar osanna uppgifter eller hemlighåller uppgifter för att få ett exporttillstånd, överföringstillstånd, förmedlingstillstånd eller transiteringstillstånd enligt lagen om export av försvarsmateriel eller

2) överför försvarsmateriel från Finland till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet utan att ha registrerat sig hos försvarsministeriet på det sätt som avses i 31 § i lagen om export av försvarsmateriel.

Försök till brott som avses i 1 mom. och 2 mom. 2 punkten är straffbart.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 41 § i skjutvapenlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 41 § som följer:

Gällande lydelse

41 §

Överföring, utförsel och transitering av försvarsmateriel

Vid överföring, utförsel och transitering av sådana skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som skall betraktas som försvarsmateriel skall *lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990)* och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den iakttas.

Föreslagen lydelse

41 §

Export, överföring från Finland, förmedling och transitering av försvarsmateriel

Bestämmelser om export, överföring från Finland, förmedling och transitering av sådana skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som ska betraktas som försvarsmateriel finns i *lagen om export av försvarsmateriel (/20)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 4 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) 4 § 2 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 226/2011, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Tillståndsplikt i fråga om export, förmedling, transitering och överföring av produkter som inte ingår i produktförteckningarna

 Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om det land som köper produkterna eller bestämmelselandet är föremål för ett vapenembargo som har beslutats genom en gemensam ståndpunkt eller gemensam åtgärd som har antagits av rådet eller genom ett beslut av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa eller ett vapenembargo som har beslutats i en bindande resolution av Förenta nationernas säkerhetsråd och om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda för militär slutanvändning. Med militär slutanvändning avses

1) införlivande med försvarsmateriel som avses i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990), nedan *exportlagen*,

Föreslagen lydelse

4 §

Tillståndsplikt i fråga om export, förmedling, transitering och överföring av produkter som inte ingår i produktförteckningarna

 Tillstånd krävs också för export av sådana produkter med dubbel användning som inte ingår i produktförteckningen, om det land som köper produkterna eller bestämmelselandet är föremål för ett vapenembargo som har beslutats genom en gemensam ståndpunkt eller gemensam åtgärd som har antagits av rådet eller genom ett beslut av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa eller ett vapenembargo som har beslutats i en bindande resolution av Förenta nationernas säkerhetsråd och om exportören har fått ett meddelande av utrikesministeriet enligt vilket produkterna i fråga är eller kan vara helt eller delvis avsedda för militär slutanvändning. Med militär slutanvändning avses

1) införlivande med försvarsmateriel enligt lagen om export av försvarsmateriel (/20), nedan *exportlagen*,

 Denna lag träder i kraft den

20 .

5.**Lag****om ändring av 77 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor
(390/2005) 77 § 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

77 §

Märkning av plastiska explosiva varor

För utförsel ur landet av plastiska explosiva varor som avses i konventionen gäller vad som bestäms i lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990).

Föreslagen lydelse

77 §

Märkning av plastiska explosiva varor

Bestämmelser om export av försvarsmateriel finns i lagen om export av försvarsmateriel (/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (346/1997) 2 § 6 mom., sådant det lyder i lag 902/2010, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Myndigheter

Utrikesministeriet svarar för den exportkontroll som konventionen förutsätter. Försvarsministeriet svarar dock för de uppgifter som hör till tillämpningsområdet för *lagen om export och transitering av försvarsmateriel* (242/1990).

Föreslagen lydelse

2 §

Myndigheter

Utrikesministeriet svarar för den exportkontroll som konventionen förutsätter. Försvarsministeriet svarar dock för de uppgifter som hör till tillämpningsområdet för *lagen om export av försvarsmateriel* (/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .
